

Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017

Gemeente Midden-Drenthe

Myriam Foekema
September 2013

INHOUDSOPGAVE	3
Inleiding	5
Leeswijzer	5
Kaders	5
Samenvatting	6
H 1 Het wettelijke kader	8
1.1 De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)	8
1.2 Algemene wet bestuursrecht (Awb)	8
1.3 Integrale schuldhulpverlening	8
1.4 Beleidsnota	9
1.5 Nadere besluitvorming	9
H 2 De huidige schuldhulp situatie	11
2.1 Materiële schuldhulpverlening	11
2.2 Intakes	11
2.3 Minnelijke schuldhulptrajecten	11
2.4 WSNP-verklaringen	12
2.5 Moratorium	12
2.6 Dwangakkoord	12
2.7 Budgetbeheer	12
2.8 Beschermingsbewind	13
2.9 Inkomenscheck door de sociaal raadvrouw	14
2.10 Inkomensreparatie	15
2.11 Immateriële schuldhulpverlening	15
2.12 Algemeen maatschappelijk werk	15
2.13 Budgetteringscursussen	16
2.14 Regiegroep Armoedebelid	16
2.15 Bereken uw recht	17
2.16 Voorlichting aan intermediairs	17
2.17 Voorlichting aan de inwoners	17
2.18 Voorlichting aan vluchtelingen	18
2.19 Sluitende aanpak	18
H 3 Visie op schuldhulpverlening	19
3.1 Visie op hulpverlening in algemene zin	19
3.2 Visie op schuldhulpverlening	19
3.3 De kanteling in schuldhulpverlening	20
H 4 Hoe moet integrale schuldhulpverlening er in de praktijk uit zien?	23
4.1 Integrale intake door eigen personeel	23
4.2 Lichte vormen van ondersteuning	27
4.3 Beleidsregels en goede voorlichting aan klanten	27
4.4 Budgetbeheer	28
4.4.1 Vast normbedrag voor huishoudgeld	28
4.4.2 Kosten budgetbeheer	28
4.4.3 Aanbod budgetbeheer altijd noodzakelijk?	28
4.4.4 Beperking duur budgetbeheer	29
4.4.5 Beperking kosten budgetbeheer	30
4.4.6 Beperking doelgroep budgetbeheer op kosten gemeente	30
4.5 Beschermingsbewind	31
4.6 Vroegsignalering bij de sociale dienst	32

4.7	Regie op resultaten	33
H 5	Welke resultaten willen wij bereiken?	34
5.1	Welke resultaten willen we behalen in de periode 2013 - 2016?	34
5.2	Welke maatregelen nemen gemeenteraad en college om de kwaliteit te borgen	34
5.2.1	Gedragcodes en procedures	34
5.2.2	Toelating tot de schuldhulpverlening	35
5.2.3	Prestatie-indicatoren	35
5.3	Termijnen die de gemeente nastreeft	36
5.4	Aandacht voor gezinnen met kinderen	37
5.5	Basisbankrekening	37
H 6	Financiering van materiële schuldhulpverlening	38
6.1	Kosten van materiële schuldhulpverlening	38
6.2	Kosten van het in eigen beheer uitvoeren van integrale intakes	39
6.3	Financiering van materiële schuldhulpverlening	39
6.4	Mogelijke besparingen op grond van de voorgestelde beleidswijzigingen	40
6.5	Begroting 2013	41
6.6	Begroting 2014 en verder	41
6.7	Conclusie	42
Bijlage 1	Besluiten op basis van de in de nota gedane beleidsvoorstellen	43
Bijlage 2	Advies van de Adviesraad Minimabeleid	46

Inleiding

Het beleid met betrekking tot schuldhulpverlening maakt deel uit van het armoedebeleid, zoals dat is vastgelegd in de nota “Uw goed recht! Armoedebeleid 2008-2012 gemeente Midden-Drenthe”. De belangrijkste doelen van het armoedebeleid zijn:

- Maximaal voorkomen dat een laag inkomen leidt tot sociale uitsluiting
- Bevorderen dat mensen met een uitkering weer aan het werk komen of maatschappelijk actief worden
- Bevorderen dat mensen de voorzieningen krijgen waar ze recht op hebben
- Bevorderen dat mensen kunnen rondkomen van het inkomen dat ze hebben en niet in een schuldsituatie terecht komen
- Bevorderen dat mensen met problematische schulden hulp zoeken en hulp krijgen en
- Bevorderen dat instanties en vrijwilligersorganisaties samenwerken om minima te ondersteunen.

Daarnaast past dit schuldhulpbeleid in de visie zoals die is neergelegd in de WMO-beleidsnota “Midden-Drenthe sociaal en evenwichtig – beleidsplan WMO 2012-2016”:

- Het doel van ons WMO-beleid is het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid.
- Eerst wordt gekeken naar wat de burger zelf kan doen, eventueel met hulp van mensen in de eigen omgeving en met algemene voorzieningen. Vervolgens worden voorzieningen ingezet, uitgevoerd door vrijwilligers. Als dit niet voldoende is dan komt gespecialiseerde professionele ondersteuning aan de orde.

De reden dat er nu een aparte beleidsnota schuldhulpverlening voor u ligt, is dat er in 2012 een wet is vastgesteld die gemeenten verplicht een beleidsplan te schrijven over gemeentelijke schuldhulpverlening.

In deze nota treft u onze visie aan op schuldhulpverlening. Tevens wordt voldaan aan de wettelijke verplichting om in de nota een aantal verplichte onderdelen op te nemen waarin de gemeente aangeeft hoe die zaken in onze gemeente geregeld worden.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk treft u het wettelijk kader aan. In het tweede hoofdstuk wordt de huidige situatie van schuldhulpverlening beschreven. In het derde hoofdstuk komt de visie op schuldhulpverlening aan bod. In het vierde hoofdstuk wordt aangegeven hoe integrale schuldhulpverlening er in de praktijk dient uit te zien. In het vijfde hoofdstuk zal worden teruggekomen op de manier waarop de raad invulling wil geven aan de in paragraaf 1.4 genoemde wettelijke eisen waaraan deze nota moet voldoen. In dit hoofdstuk worden de resultaten geformuleerd die wij met ons schuldhulpverleningsbeleid willen bereiken. In het zesde hoofdstuk staat de financiële verantwoording centraal. Op p. 6 treft u de samenvatting van deze integrale beleidsnota aan.

Kaders

In de paarse kaders worden voorstellen gedaan voor nieuw beleid.

Samenvatting

Voor u ligt de beleidsnota “Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017, gemeente Midden-Drenthe”. Met deze nota wordt voldaan aan de eis die de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening oplegt aan gemeenten om het integrale beleid voor schuldhulpverlening vast te leggen in een beleidsnota.

In het eerste deel van deze nota wordt beschreven hoe de schuldhulpverlening er in onze gemeente op dit moment uit ziet. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen materiële schuldhulpverlening (het geheel aan diensten dat ertoe moet leiden dat er een financieel technische oplossing komt voor problematische schulden) en immateriële schuldhulpverlening. Bij immateriële schuldhulpverlening gaat het om het opheffen van de oorzaak van de problematiek (bijvoorbeeld een verslaving) die heeft geleid tot schulden en om het voorkomen van (nieuwe) schulden.

We concluderen dat in de huidige situatie een duidelijke toegangspoort naar de schuldhulpverlening ontbreekt. Allerlei instanties verwijzen mensen met schulden door naar de GKB. Niet iedereen is echter op dat moment rijp voor een schuldhulptraject, waardoor de GKB op haar beurt ook weer doorverwijst.

In het tweede deel van de nota staat de visie op schuldhulpverlening centraal en de consequenties die dit heeft voor de uitvoeringspraktijk. Wij kiezen voor schuldhulpverlening op basis van de volgende uitgangspunten:

- De verantwoordelijkheid om schulden op te lossen ligt bij de schuldenaar.
- We zetten ons in om de schuldenaar weer zelfredzaam te maken. We gaan na wat de schuldenaar zelf of eventueel met hulp uit de eigen omgeving kan doen om de schulden op te lossen.
- We werken vanuit een integrale visie en zoeken met de klant naar mogelijkheden om niet alleen de financiële problematiek, maar ook de oorzaken van de problematiek aan te pakken.
- Schuldhulpverlening dient kort en doeltreffend te zijn en aan te sluiten bij hetgeen voor die klant het beste past en wat de klant zelf kan doen. Maatwerk dus.
- Klanten die in staat worden geacht om een jarenlang schuldaflossingstraject vol te houden, verwijzen we voor een schuldregeling door naar de GKB.

We concluderen dat er in Midden-Drenthe al veel gebeurt op het gebied van integrale schuldhulpverlening, maar dat een aantal zaken voor verbetering vatbaar is. De belangrijkste beleidswijziging die we voorstellen in deze nota is om de regie naar de gemeente te halen en een duidelijke toegangspoort te creëren naar schuldhulpverlening. We doen dat door de integrale intakes voor schuldhulpverlening zelf te gaan doen. Hiervoor stellen we een ervaren en goed opgeleide budgetconsulent aan. Iedereen die een beroep wil doen op schuldhulpverlening zal voortaan doorverwezen moeten worden naar onze budgetconsulent. De budgetconsulent hoort de hulpvraag aan en maakt op korte termijn een afspraak voor een integrale intake.

Deze budgetconsulent besluit na de integrale intake welke vormen van materiële en / of immateriële vormen van schuldhulpverlening voor een klant worden ingezet. Daarmee wordt de budgetconsulent onze toegangspoort tot schuldhulpverlening en andere vormen van doorverwijzing om de oorzaak van de problematiek aan te pakken (gedragsproblematiek, verslaving enz.). Alleen met toestemming van de budgetconsulent komt iemand in aanmerking voor budgetbeheer dat door de gemeente wordt gefinancierd.

Het aanstellen van een eigen budgetconsulent biedt vele voordelen: allereerst kunnen we werken vanuit onze eigen beleidsvisie en de hulpvraag integraal benaderen. Hierdoor worden alleen die mensen doorgestuurd naar de GKB, die echt gebaat zijn met een financieel technische oplossing voor hun probleem en in staat worden geacht een schuldregeling met succes te volhouden tot er na drie jaar aflossen een schone lei ontstaat.

De budgetconsulent kan zelf ook adviezen geven en direct starten met het stabiliseren van de situatie door hulp bij het regelen van doorbetalingen van de vaste lasten op de uitkering of het loon. Een ander voordeel is dat de budgetconsulent zo nodig de klant kan blijven volgen, om te voorkomen dat iemand tussen wal en schip valt bij doorverwijzingen van de ene naar de andere instantie.

Door onze eigen registratie in het zaakstelsel, krijgen we zicht op het aantal aanmeldingen voor hulp, de aard van de problematiek, het profiel van de klant en het aantal doorverwijzingen naar instanties.

Omdat steeds weer blijkt dat mensen met financiële problemen vaak een onvolledig inkomen hebben, wordt in deze nota voorgesteld om alle klanten die doorverwezen worden naar de GKB voor een schuldregeling of voor budgetbeheer, te verplichten om mee te werken aan een inkomenscheck. Hulp bij het repareren van een onvolledig inkomen, blijkt ons sterkste wapen als het gaat om het verbeteren van de situatie van minima.

Een tweede belangrijke beleidswijziging die voorgesteld wordt, is dat we in eigen huis de toets doen of iemand in aanmerking komt voor vergoeding van de eigen bijdrage voor beschermingsbewind.

Een ander speerpunt in deze beleidsnota is het maken van afspraken met de GKB over een aantal met name genoemde punten waaronder:

- Bij budgetbeheer willen we dat al het inkomen gebudgetteerd wordt.
- We beperken de duur van budgetbeheer in eerste instantie tot een jaar en als blijkt dat budgetbeheer nog nodig is, dan verlengen we dat tot maximaal 36 maanden.
- We vragen de GKB om ons te informeren over het aantal mensen dat na drie jaar een schone lei heeft omdat ze zich aan alle aflossingsverplichtingen hebben gehouden.
- We leggen een aantal afspraken (o.a. over wanneer een schuldhulptraject beëindigd mag worden) vast in beleidsregels en zorgen voor goede voorlichting hierover aan onze klanten.

Een aantal voorstellen in deze beleidsnota heeft tot doel de kosten voor schuldhulpverlening in de hand te houden. De belangrijkste besparing valt naar verwachting te halen uit het nemen van de regie door in eigen huis op basis van een integrale intake te beoordelen of er een noodzaak is voor budgetbeheer of een schuldregeling.

We hopen met de voorstellen in deze nota te bereiken dat er vanuit een integrale, klant- en oplossingsgerichte visie, meer maatwerk geleverd wordt aan mensen met financiële problematiek en dat we meer grip krijgen op de (kosten van de) schuldhulpverlening.

Hoofdstuk 1 Het wettelijke kader

In dit hoofdstuk wordt het wettelijke kader aangegeven.

1.1 De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)

Op 1 juli 2012 is de “Wet gemeentelijke schuldhulpverlening” in werking getreden. Met de invoering van deze wet zijn gemeenten verplicht schuldhulpverlening aan te bieden aan natuurlijke personen die ingeschreven staan in de gemeente.

De wet definieert schuldhulpverlening als volgt: “het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden, indien redelijkerwijs is te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, alsmede de nazorg”.

Deze formulering impliceert dat schuldhulpverlening wordt aangeboden aan volwassenen omdat er vanuit gegaan wordt dat iemand zelf zijn schulden aflost. Bij minderjarigen zijn de ouders verantwoordelijk voor de financiële situatie van deze kinderen. De wet beperkt de doelgroep voor schuldhulpverlening ook doordat in de wet is opgenomen dat schuldhulpverlening alleen aan vreemdelingen wordt aangeboden die rechtmatig in Nederland verblijven.

1.2 Algemene wet bestuursrecht (Awb)

Doordat de Wgs deze zorgplicht oplegt aan gemeenten, is de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Volgens de Awb moet het college binnen 8 weken een besluit op een aanvraag nemen. Ook regelt de Awb dat inwoners van de gemeente het recht hebben om in bezwaar en beroep te gaan als ze het niet eens zijn met een besluit van de gemeente met betrekking tot het aanbieden van schuldhulpverlening.

Men kan ook in bezwaar gaan als er niet binnen 8 weken een besluit genomen wordt. Met een beroep op de wet Dwangsom kan men het college vragen om binnen twee weken een besluit te nemen op straffe van een dwangsom als het college dit niet doet.

De rechten van de burgers worden dus sterker door de invoering van de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Voor de praktijk betekent dit dat het college de uitvoerder van schuldhulpverlening heeft gemandateerd om namens het college besluiten te nemen. Het afhandelen van bezwaar- en beroep kan niet gemandateerd worden en blijft een taak van het college. Dit impliceert dat er goede afspraken moeten worden gemaakt met de uitvoerder over inzage in de klantdossiers als een klant in bezwaar gaat.

1.3 Integrale schuldhulpverlening

Het doel van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is een effectievere en integrale schuldhulpverlening. Om dit te bereiken is de taak van gemeenten op het terrein van de integrale schuldhulpverlening in deze wet vastgelegd.

Integrale schuldhulpverlening betekent dat er niet alleen aandacht moet zijn voor het oplossen van de financiële problemen van een cliënt (de materiële schuldhulpverlening), maar ook voor eventuele omstandigheden die op enigerlei wijze in verband kunnen staan met de financiële problemen, zoals psychosociale factoren, relatieproblemen, de

woonsituatie, de gezondheid, de verslaving of de gezinssituatie. Dit wordt ook wel de immateriële kant van schuldhulpverlening genoemd.

Het is van belang in het kader van de schuldhulpverlening de eventuele oorzaken die ten grondslag liggen aan het ontstaan van de schulden, zo mogelijk weg te nemen. Hetzelfde geldt voor het wegnemen van omstandigheden die het oplossen van problematische schulden in de weg staan.

1.4 Beleidsnota

Om ervoor te zorgen dat het doel van de wet, het bevorderen van de kwaliteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening, daadwerkelijk in de praktijk wordt gebracht, zijn er inhoudelijke eisen in de wet opgenomen waaraan het beleidsplan moet voldoen.

In artikel 2, lid 3 en 4 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) staat:

“Het plan bevat de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen dat personen schulden aangaan die ze niet kunnen betalen.

In het plan wordt in ieder geval aangegeven:

- welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;
- welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
- het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot de in [artikel 4, eerste lid](#)¹, genoemde periode;
- hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.”

In artikel 2 lid 5 staat voorts dat de gemeenteraad in het plan *kan* aangeven onder welke voorwaarden het college de verzoeker verplicht over een basisbankrekening te beschikken.

Door het opnemen van deze eisen in het plan, worden die onderdeel van het gemeentelijk politiek debat en daarmee voorwerp van politieke controle.

In het vijfde hoofdstuk zal worden teruggekomen op de manier waarop de raad invulling wil geven aan de in deze paragraaf genoemde wettelijke eisen waaraan deze nota moet voldoen.

1.5 Nadere besluitvorming

De wet is in werking getreden op 1 juli 2012, met uitzondering van twee van de 14 artikelen die de wet telt. De wetsartikelen over de basisbankrekening en het moratorium zullen op een nader te bepalen tijdstip in werking treden, omdat in andere wet- en regelgeving wijzigingen moeten worden doorgevoerd om de invoering hiervan mogelijk te maken. Ook zullen de voorwaarden met betrekking tot een basisbankrekening en een moratorium nader moeten worden uitgewerkt met alle betrokken partijen en instanties.

¹ In artikel 4, eerste lid, staat dat binnen vier weken nadat men verzoekt om schuldhulpverlening, een gesprek moet plaatsvinden waarin de hulpvraag moet worden vastgesteld. De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om in deze nota op te nemen dat een periode korter dan 4 weken nagestreefd wordt.

a. Basisbankrekening

Een basisbankrekening is een reguliere betaalrekening waarop geen roodstand mogelijk is. Dit is een essentieel instrument voor effectieve schuldhulpverlening. Zonder basisbankrekening zijn sommige schuldenaren afgesloten van het betalingsverkeer waardoor zij hun schulden niet kunnen aflossen. Als er namelijk sprake is van een roodstand op een gewone betaalrekening, dan vervalt iedere storting van bijvoorbeeld loon of uitkering aan de bank. Pas als de roodstand volledig is opgeheven, kan iemand zelf beschikken over het positieve saldo.

Naar verwachting zal in nadere wet- en regelgeving geregeld worden dat iemand zich voor een basisbankrekening moet wenden tot de bank waar deze persoon een rekening heeft of heeft gehad. Banken hebben al aangegeven dat zij de mogelijkheid willen hebben om een basisbankrekening te mogen weigeren als iemand veroordeeld is wegens fraude, witwaspraktijken enz.

b. Breed wettelijk moratorium

Een moratorium wordt ook wel een afkoelingsperiode genoemd. De schuldhulpverlening kan schuldeisers vragen om hun invorderingsmaatregelen tijdelijk op te schorten. Als dat ook met overredingskracht niet lukt, kan het college (of een namens haar gemandateerde schuldhulpverlener) bij de rechtbank een verzoekschrift indienen om een wettelijk moratorium in te stellen.

Het moratorium zoals dat in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening genoemd wordt, is een zogenaamd “breed wettelijk moratorium” waarbij de rechten van de schuldeisers op verhaal op goederen van de schuldenaar, tijdelijk worden “bevroren”. Dit betekent dat beslag, executoriale verkoop en verrekening worden opgeschort. Hierdoor wordt extra tijd gecreëerd om tot een aflossingsvoorstel te komen waar alle schuldeisers mee in kunnen stemmen.

Hoofdstuk 2 De huidige schuldhulpsituatie

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van ons huidige integrale schuldhulpverleningsaanbod. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen materiële schuldhulpverlening (alle hulp die met geld te maken heeft) en immateriële schuldhulpverlening. Onder dit laatste wordt hier de hulpverlening verstaan die gericht is op het bestrijden van de oorzaken van schuldproblematiek en het voorkomen van financiële problematiek.

2.1 Materiële schuldhulpverlening

Onder materiële schuldhulpverlening wordt het geheel aan diensten verstaan dat ertoe moet leiden dat er een financieel technische oplossing komt voor de problematische schulden.

Midden-Drenthe koopt materiële schuldhulpverlening sinds jaar en dag in bij de GKB te Assen. Ieder jaar wordt in een uitvoeringsovereenkomst vastgelegd welke diensten bij de GKB worden ingekocht. De GKB brengt jaarlijks verslag uit van de aantallen diensten die worden afgenomen en de daarmee gemoeide kosten.

De GKB valt onder een Gemeenschappelijke Regeling van de gemeenten Assen, Hoogeveen en Meppel. Het bestuur van de GR (bestaande uit een wethouder uit elk der GR gemeenten) stuurt de GKB aan, bepaalt het dienstenaanbod en de tarieven en ziet toe op de uitvoering van de schuldhulpverlening. Midden-Drenthe is een van de 23 afnemers van de GKB. In paragraaf 2.2 tot en met 2.8 staan de diensten in die onze gemeente inkoopt bij de GKB.

2.2 Intakes

Tijdens de intake bij de GKB wordt het financiële probleem besproken. De inkomsten, uitgaven (met name de vaste lasten) en schulden worden globaal in kaart gebracht en de klant wordt geïnformeerd over inkomensverruimende voorzieningen. Zo nodig verwijst de GKB door naar andere organisaties als de sociaal raadsvrouw, maatschappelijk werk en Humanitas. Het resultaat van een intake is een persoonlijk plan van aanpak en een concreet hulpaanbod.

2.3 Minnelijke schuldhulptrajecten

Er is sprake van een minnelijk traject als de schuldhulpverleners erin slagen om een schuldregeling tot stand te brengen met de schuldeisers, zonder dat de tussenkomst van een rechter noodzakelijk is.

Bij deze trajecten gaat men ervan uit dat men na drie jaar schuldenvrij is. Als het niet lukt om binnen deze drie jaar alle schulden volledig af te lossen, dan bestaat de schuldregeling eruit dat de GKB met de schuldeisers tot afspraken komt over de hoogte van de aflossing die binnen die periode mogelijk is. Van schuldeisers wordt gevraagd om in te stemmen met een afkoopsom als volledige afbetaling niet mogelijk is binnen drie jaar.

Er zijn drie varianten van een minnelijk traject:

a. Betalingsregeling

Het oplossen van de volledige schuldlast door middel van een betalingsregeling die maximaal drie jaar duurt. Als dit niet lukt, dan wordt gekeken of een saneringskrediet of schuldbemiddeling mogelijk is.

b. Saneringskrediet

Het oplossen van de schuldlast door het voorfinancieren van de afkoopsom door middel van een saneringskrediet. Dit houdt in dat de schuldenaar nog slechts één schuldeiser heeft: de GKB.

c. Bemiddeling

Het oplossen van de schuldenlast door het gedurende drie jaar opsparen van de afbetalingscapaciteit waarmee aan het eind van de periode de schulden worden afgekocht.

2.4 WSNP-verklaringen

Indien het niet lukt een minnelijke schuldregeling tot stand te brengen, dan bestaat er de wettelijke mogelijkheid tot een door de rechter opgelegd schuldsaneringstraject. De rechter dwingt schuldeisers om akkoord te gaan met een aflossingsvoorstel. Om de stap naar de rechter mogelijk te maken moet er een zogeheten WSNP² verklaring worden afgegeven. De gemeente Midden-Drenthe heeft de GKB gemandateerd om deze verklaringen af te geven.

2.5 Moratorium

De rechter kan door middel van een moratorium een opschorting afdwingen van incassomaatregelen. Deze opschorting duurt maximaal zes maanden en kan alleen worden ingezet bij een dreigende afsluiting van gas, elektra en water of dreigende ontbinding van de ziektekostenverzekering. Dit huidige moratorium is dus een beperkt moratorium.

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is een artikel opgenomen over een breed wettelijk moratorium waarbij de opschortingsmogelijkheden veel ruimer worden. Zoals gezegd, is dat brede moratorium wettelijk nog niet mogelijk.

2.6 Dwangakkoord

De rechter kan weigerende schuldeisers dwingen om alsnog akkoord te gaan met een voorgestelde schuldregeling. Dat wordt een dwangakkoord genoemd.

2.7 Budgetbeheer

Budgetbeheer betekent dat een instantie het geld van een schuldenaar beheert en ervoor zorgt dat de vaste lasten betaald worden uit de inkomsten die overgemaakt moeten worden naar de budgetbeheerder. Idealiter worden alle inkomsten, dus ook kinderbijslag en heffingskortingen, overgemaakt naar de budgetbeheerder en zorgt deze ervoor dat er tenminste een minimumbedrag per week of maand aan huishoudgeld overblijft om van te leven.³

²² Wet Schuldhulpverlening Natuurlijke Personen

Het Nibud heeft normen ontwikkeld met betrekking tot het minimaal benodigde huishoudgeld per type huishouden. Als een huishouden beschikt over alle inkomstenbestanddelen, dan zijn deze Nibudnormen haalbaar, ook als men in een schuldregeling zit.

Budgetbeheer beoogt in eerste instantie het stabiliseren van de situatie. De dienst budgetbeheer wordt bij de helft van alle klanten van de GKB ingezet omdat in bijna alle problematische schuldsituaties sprake is van een instabiele financiële situatie.

Zowel schuldeisers als schuldenaren hebben baat bij budgetbeheer. De schuldeiser kan budgetbeheer eisen als voorwaarde om akkoord te gaan met een afkoopsom van de totale op te eisen schuld. De schuldeiser is dan verzekerd van het feit dat het afgesproken bedrag ook komt, want binnen budgetbeheer wordt ook gespaard voor de aflossing van schulden.

Voor de schuldenaar betekent budgetbeheer dat de vaste lasten in ieder geval tijdig doorbetaald worden. Ook is het inkomen niet meer beschikbaar voor impulsinkopen of noodzakelijke inkopen die op dat moment onverantwoord zijn en even uitgesteld dienen te worden. Een ander winstpunt is dat er reserveringen plaatsvinden voor betalingen die niet maandelijks verricht moeten worden.

2.8 Beschermingsbewind

Beschermingsbewind is de meest vergaande vorm van budgetbeheer, en kan alleen worden opgelegd door de rechter. Er kan een beroep worden gedaan op beschermingsbewind als mensen niet bekwaam zijn om zelf hun budget te beheren, bijvoorbeeld door lichamelijke of psychische problemen.⁴ Een (medische) noodzaak moet worden aangetoond.

Beschermingsbewind zorgt ervoor dat er geen misbruik wordt gemaakt van mensen die zelf niet in staat zijn om op een verantwoorde manier met geld en financiële verplichtingen om te gaan. Om te weten wat er speelt, loopt alle post via een bewindvoerder, zodat deze tijdig kan reageren op bijvoorbeeld belastingaanslagen en rekeningen die binnen komen.

Net als budgetbeheer heeft beschermingsbewind het stabiliseren van de financiële situatie van de aanvrager tot doel. Daarnaast heeft ook beschermingsbewind tot doel om nieuwe of verder oplopende achterstanden in de vaste lasten te voorkomen.

Bij beschermingsbewind is de bewindvoerder verantwoordelijk voor alle zaken die met financiën te maken hebben, zoals het beheer van inkomsten en uitgaven. Dit betekent bijvoorbeeld dat de bewindvoerder de administratie bijhoudt en alles met betrekking tot verzekeringen regelt. Ook zorgt een bewindvoerder ervoor dat (minima)regelingen waar men recht op heeft, worden aangevraagd en dat de vaste lasten tijdig worden betaald. Een bewindvoerder moet jaarlijks aan de rechtbank een verslag uitbrengen van de activiteiten die hij of zij heeft verricht voor een klant.

⁴ De Tweede Kamer heeft in maart 2013 het wetsvoorstel "Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap" aangenomen. Essentie van dit voorstel is een verandering van o.a. de regels voor curatele en onderbewindstelling. Met dit voorstel verdwijnt "Verkwisting" als grond voor curatele en wordt het samen met het hebben van "problematische schulden" een grond voor beschermingsbewind. Als deze wet door de 1^e Kamer aangenomen wordt, zal het aantal onder bewindgestelden naar verwachting explosief stijgen, omdat het makkelijker wordt iemand onder bewind te stellen.

2.9 Inkomenscheck door de sociaal raadvrouw

Vrijwel iedereen heeft recht op inkomensvoorzieningen naast het loon of de uitkering. In Nederland zijn er tal van tegemoetkomingen in de kosten waar men aanspraak op kan maken. Bekende voorbeelden zijn de kinderbijslag, en de huur- of zorgtoeslag. Naast landelijke regelingen, zijn er ook miniregelingen die per gemeente verschillen. Veel mensen weten niet precies waar ze recht op hebben en daardoor is het inkomen vaak structureel lager dan bij een goed gebruik van alle inkomensvoorzieningen.

Veel mensen weten ook niet dat zij veranderingen in hun inkomen direct door moeten geven aan de belastingdienst omdat dat gevolgen heeft voor de hoogte van bijv. de huur- en de zorgtoeslag. Vermindert het inkomen, dan kan dit leiden tot hogere toeslagen. Het omgekeerde geldt eveneens: een hoger inkomen, betekent lagere toeslagen en ook dat moet zo snel mogelijk aangepast worden om terugvorderingen van de belastingdienst te voorkomen of te beperken.

De gemeente Midden-Drenthe heeft jaren geleden al onderkend dat minima geld mislopen door onbekendheid met regelingen. Om mensen goed te kunnen helpen is zeer gespecialiseerde kennis van wet- en regelgeving noodzakelijk. Om die reden heeft de gemeente sinds 2006 bij Sedna inkomenschecks door de sociaal raadvrouw ingekocht.

De sociaal raadvrouw draagt bij aan het voorkomen en bestrijden van armoede doordat zij met de klant nagaat of iemand het inkomen heeft waar hij of zij recht op heeft. Alle inkomensbestanddelen worden bekeken en als iemand een regeling laat liggen, geeft de sociaal raadvrouw aan wat de mogelijkheden zijn. Ook bekijkt de sociaal raadvrouw of het beslag op het inkomen goed berekend is. Een te hoog beslag betekent dat iemand minder inkomen overhoudt dan wettelijk is toegestaan.

De inkomenschecks worden bij voorkeur bij de mensen thuis gedaan, zodat alle belangrijke papieren erbij gepakt kunnen worden. Deze outreachende benadering heeft bovendien tot voordeel dat mensen zich meer op hun gemak voelen om over persoonlijke zaken te praten dan in een spreekkamer. Daar waar nodig, verwijst de sociaal raadvrouw door naar andere professionals als de schuldhulpverlening, verslavingszorg of maatschappelijk werk. Ook verwijst zij zonodig mensen door naar vrijwilligers van de Thuisadministratie van Humanitas of naar de Voedselbank.

De gemeente, Sedna en de Voedselbank hebben afgesproken dat alle klanten van de Voedselbank direct na aanmelding een afspraak krijgen met de sociaal raadvrouw voor een inkomenscheck. Na een aanlooperperiode op basis van vrijwilligheid is een inkomenscheck nu al enige jaren een voorwaarde voor het verkrijgen van een voedselpakket. Gebleken is dat iedereen zonder problemen instemt met deze voorwaarde en dat het bij (vrijwel) iedereen leidt tot een verbetering van het inkomen.

Tijdens een pilot bij 31 klanten van de Voedselbank, is gebleken dat iedereen in deze doelgroep (veel) geld op de plank liet liggen en daardoor structureel te weinig inkomen had. Tijdens deze pilot heeft de sociaal raadvrouw bijgehouden om hoeveel geld dat ging. Gemiddeld bleken de klanten van de Voedselbank € 935,- nabetaald te kunnen krijgen. Voor een deel was dat eenmalig inkomen door het doen van belastingaangifte waardoor teruggave soms over meerdere jaren kon worden verkregen. Voor een ander deel gaat het om een structurele verbetering van het inkomen doordat de heffingskortingen of de huur- of zorgtoeslag te laag waren in verhouding tot het inkomen.

2.10 Inkomensreparatie

Als de sociaal raadvrouw de inschatting maakt dat mensen zelf niet in staat zijn om regelingen aan te vragen, dan helpt zij hen om dit (samen met haar) te doen. Ook andere instanties zoals de loketten voor zorg- en dienstverlening, de mensen van de Thuisadministratie van Humanitas, de ouderenadviseurs, en de Gemeentewinkel bieden hulp bij het repareren van het inkomen. Dat kan zijn door middel van het geven van een advies over waar men recht op heeft, maar ook door het daadwerkelijk helpen invullen van formulieren.

In Midden-Drenthe zijn er ook tal van belangenorganisaties actief zoals VluchtelingenWerk, diaconieën, ouderenbonden en vakbonden die eveneens een belangrijke bijdrage leveren aan inkomensreparatie door advies en concrete hulp bij het aanvragen van regelingen. Veel van deze organisaties kennen bijvoorbeeld belastingssprekuren en helpen bij het doen van belastingaangifte.

2.11 Immateriële schuldhulpverlening

Volgens de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening moet er sprake zijn van integrale schuldhulpverlening. Naast aandacht voor het oplossen van financiële problemen, moet er ook aandacht zijn voor het opheffen van de oorzaak van de problematiek en voor het voorkomen van nieuwe schulden.

Een terugval in inkomen is de belangrijkste oorzaak voor het ontstaan van schulden. Vaak kan men hier zelf niets aan doen. Door ziekte, scheiding, werkloosheid of het overlijden van de partner kan het inkomen een stuk lager worden dan men gewend was. Het kost vaak tijd en moeite om de uitgaven weer in overeenstemming te brengen met de inkomsten en om weer rond te kunnen komen van een lager inkomen. Grijpt men niet of te laat in, dan kunnen betalingsachterstanden ontstaan die niet meer binnen afzienbare tijd in te lopen zijn.

Veel schulden ontstaan echter ook door compensatieschulden of door overbesteding. In die gevallen is een gedragsverandering nodig om ervoor te zorgen dat men geen schulden meer maakt. Alleen materiële schuldhulpverlening volstaat niet om ervoor te zorgen dat men in de toekomst niet weer in de problemen raakt. Midden-Drenthe kent diverse vormen van immateriële schuldhulpverlening.

2.12 Algemeen maatschappelijk werk

Bij immateriële schuldhulpverlening kan in eerste instantie gedacht worden aan de inzet van het algemeen maatschappelijk werk om te werken aan de problematiek die de oorzaak is van bijvoorbeeld overbesteding en compensatie-uitgaven. Zo zijn ouders soms geneigd om kleding en cadeaus voor de kinderen te kopen die eigenlijk te duur zijn voor hun budget omdat ze denken dat hun kind anders iets tekort komt. Maatschappelijk werk kan hen helpen om in te zien dat er andere manieren zijn om kinderen te belonen of om te leren dat je geen slechte ouder bent als je een kind niet alles geeft wat het hebben wil.

Maatschappelijk werk kan ook ingezet worden als flankerend beleid naast een schuldhulpverleningstraject. De maatschappelijk werker kan een steun zijn in een tijd dat men noodgedwongen de tering naar de nering moet zetten. Als bepaalde uitgavenpatronen moeten veranderen, kan dat gevoelens opleveren van stress, verlies van aanzien, teleurstelling of verdriet omdat de "luxue" zoals op vakantie gaan, uitgaan of de aanschaf van wat duurdere kleding voor een lange periode wegvalt. Een maatschappelijk werker kan de klant helpen bij het leren accepteren en verwerken van deze gevoelens.

2.13 Budgetteringscursussen

Sinds de vaststelling van het Armoedebeleid “Uw goed recht” is er steviger ingezet op de schuldpreventie. Een belangrijk instrument daarvoor is het inkopen van budgetteringscursussen. Deze cursus heeft tot doel om mensen te helpen om grip te krijgen op hun inkomsten en uitgavenpatroon. Tijdens de cursus wordt ook aandacht besteed aan inkomensondersteunende regelingen en thuisadministratie. Er is veel aandacht voor besparingstips en mogelijkheden om ondanks een krappe beurs toch leuke dingen te kunnen doen. De cursussen worden bij het ROC ingekocht en door gediplomeerde docenten gegeven. Deze cursus is gratis voor de deelnemers.

Enige jaren geleden werd er via advertenties in de krant van Midden-Drenthe bekendheid gegeven aan deze cursussen. Hier bleek niet zoveel animo voor te zijn. In de afgelopen jaren is gekozen voor een meer doelgroep gerichte benadering. Zo worden budgetteringscursussen ingekocht voor bijstandsgerechtigden die door de afdeling Sociale Zaken geattendeerd zijn op deze mogelijkheid. Ook zijn er gerichte wervingsadjes geweest voor klanten van de Voedselbank en voor mensen die een inburgeringstraject volgen. Tijdens maatwerktrajecten voor klanten met een sociaal activeringstraject wordt standaard een les ingevoegd over Minimaregelingen van de gemeente. De mensen in deze groepen behoren tot de minima omdat ze allemaal een bijstandsuitkering ontvangen. Na afloop van het groepsgerichte werk, worden zij in de gelegenheid gesteld om een budgetteringscursus te volgen. Ook dit heeft tot een aantal groepen geleid.

Sinds kort geeft ook MEE Drenthe budgetteringscursussen. Deze cursussen zijn specifiek bedoeld voor de doelgroep van MEE: mensen met een beperking.

2.14 Regiegroep Armoedebeleid

Na de vaststelling van het Armoedebeleid, is in september 2008 een regiegroep Armoedebeleid opgericht waaraan managers, bestuurders of sleutelfiguren van tal van organisaties deelnemen die te maken hebben met minima. De regiegroep komt 3 à 4 keer per jaar bijeen onder regie van de gemeente.

In de regiegroep zijn de volgende organisaties vertegenwoordigd: de Adviesraad Minimabeleid, de WMO-raad, de Organisatie van Samenwerkende Ouderenbonden, de sociaal raadvrouw, de GKB, Woonservice, Actium, MEE-Drenthe, Welzijnswerk Midden-Drenthe (de loketten voor zorg en dienstverlening alsmede het welzijnswerk), Alescon, de Voedselbank, Humanitas, en het ROC.

Hoofddoel van de bijeenkomsten van de regiegroep is het beïnvloeden van het beleid van de deelnemende organisaties om te komen tot een brede en zo mogelijk sluitende aanpak met betrekking tot het voorkomen en bestrijden van armoede.

Tijdens de bijeenkomsten worden geen individuele klantdossiers besproken⁵, maar wordt wel bekendheid gegeven aan wetten, regelingen en beleidskeuzes die bijdragen aan het verminderen van armoede of het voorkomen daarvan. Doordat men elkaar goed kent, wordt veel meer dan voorheen samengewerkt en worden zaken op elkaar afgestemd. Gebleken is dat deelname aan de regiegroep ook een positieve uitwerking heeft op de contacten tussen de uitvoerenden van de deelnemende organisaties.

⁵ Hiervoor staan andere wegen open, zoals werkoverleggen tussen organisaties of in specifieke situaties het OGGZ-netwerk.

Een vermeldenswaardig feit is dat beide woningcorporaties in de afgelopen jaren meer zijn gaan inzetten op persoonlijk contact van een woonconsulent met mensen met een nog relatief kleine huurachterstand. Tijdens die gesprekken wordt met de huurders een oplossing gezocht voor de betalingsachterstand en zonodig wordt verwezen naar schuldhulpverlening en de sociaal raadvrouw.

Zowel Alescon als de beide woningcorporaties hebben inmiddels afspraken gemaakt met de GKB over het inkopen van schuldhulpverlening die specifiek gericht is op hun doelgroep: mensen met een WSW-inkomen en huurders. Dankzij deze afspraken worden meer mensen actief in contact gebracht met de schuldhulpverlening.

2.15 Bereken uw recht

De gemeente doet mee aan de website Bereken uw recht. Hierop kunnen mensen direct na het beantwoorden van een aantal vragen zien of zij veel of weinig kans maken op een landelijke inkomensvoorziening of een gemeentelijke minimaregeling. Deze website laat ook de berekeningen zien die gemaakt worden op basis van de antwoorden over inkomen, vermogen, gezinssamenstelling enz. Ook deze website draagt bij aan een stukje bewustwording over de vele inkomensvoorzieningen die er zijn en het mogelijk recht daarop.

2.16 Voorlichting aan intermediairs

Bij beleidswijzigingen of veranderde wet- en regelgeving worden allereerst de intermediairs benaderd om de veranderingen bekendheid te geven. De gedachte hierachter is dat alleen een goed geïnformeerde intermediair in staat is om de inwoners van onze gemeente te helpen door het verstrekken van de meest actuele en juiste informatie.

Deze informatie-uitwisseling vindt in veel gevallen in eerste instantie per email plaats. Bij veranderingen die de minima raken, worden direct alle betrokken ambtenaren van de gemeentewinkel, sociale zaken en de WMO geïnformeerd. Direct daarna worden alle leden van de regiegroep Armoedebelid en andere externe betrokkenen schriftelijk geïnformeerd.

In veel gevallen wordt gebruik gemaakt van het aanbod om de veranderingen op een bijeenkomst voor de achterban van de intermediair toe te lichten. Er worden circa 10 à 15 voorlichtingsbijeenkomsten per jaar georganiseerd voor bijvoorbeeld de medewerkers van de Gemeentewinkel, de voltallige Minimaraad, de seniorenvoorlichters, de screeners van de Voedselbank, de medewerkers van de loketten voor zorg en dienstverlening, de leden van de Thuisadministratie van Humanitas, medewerkers van SAM SAM enz.

2.17 Voorlichting aan de inwoners

Op tal van manieren wordt aan inwoners van Midden-Drenthe voorlichting gegeven over Minimaregelingen en gewijzigd beleid. Er zijn brochures die kunnen worden gedownload van de website of worden meegegeven, er worden soms informatiebladen meegegeven bij de Voedselpakketten van de Voedselbank. Ook worden er berichtjes geschreven die worden gepubliceerd in de Krant van Midden-Drenthe, de Bijblijver (info voor 60-plussers), de gemeentegids en andere organen. Klanten van de afdeling Sociale Zaken krijgen een informatiemap mee waarin informatie staat over schuldhulpverlening, minimaregelingen enz.

Ook op de website van de gemeente kan men informatie over schuldhulpverlening vinden. Daarnaast werkt de gemeente op verzoek van de St. Adviesraad Minimabeleid ook mee aan het schrijven van stukjes voor hun website Minimax Midden-Drenthe, een website voor en door minima.

Klanten van de afdeling Sociale Zaken en de WMO worden ook pro-actief geïnformeerd over regelingen die er zijn voor minima of mensen met problematische schulden. Ook ouderadviseurs, de leden van de Thuisadministratie, de sociaal raadvrouw en de medewerkers van de loketten voor zorg en dienstverlening geven voorlichting over deze mogelijkheden.

2.18 Voorlichting aan vluchtelingen

Stichting VluchtelingenWerk houdt zich bezig met maatschappelijke ondersteuning van vluchtelingen. Onderdeel hiervan is ook preventieve schuldhulpverlening door voorlichting en advies te geven over financiële onderwerpen en door hulp bij het invullen van aanvraagformulieren voor financiële regelingen zoals toeslagen. Ook in Midden-Drenthe is VluchtelingenWerk actief betrokken bij de maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen.

Voorstel nieuw beleid: we maken een aparte pagina op de gemeentelijke website speciaal gericht op mensen met financiële problemen en/of schulden. Op deze pagina wordt informatie verstrekt over hoe mensen zelf hun schulden kunnen oplossen of waar ze terecht kunnen voor inkomensreparatie, het leren budgetteren of schuldhulpverlening. Er komen links naar de websites van het Nibud, de GKB, VluchtelingenWerk, Humanitas en andere instanties die van belang zijn.

2.19 Sluitende aanpak

In Midden-Drenthe is na het vaststellen van het armoedebelief "Uw goed recht" gewerkt aan het opzetten van een sluitende aanpak voor mensen met financiële problemen en / of schulden. Organisaties die te maken hebben met mensen met financiële problemen, verwijzen daar waar nodig naar elkaar door en hebben hun beleid en werkwijze op elkaar afgestemd om ervoor te zorgen dat er niemand tussen wal en schip raakt. Onze praktijk is door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in een publicatie opgenomen als een voorbeeld van een best practice voor integrale schuldhulpverlening⁶.

Toch zijn we er nog niet. Uit signalen is gebleken dat mensen die uitvallen uit een schuldhulptraject niet altijd de nazorg krijgen die ze wellicht behoeven. Doorverwijzende instanties geven aan dat ze graag een signaal willen van de GKB als de GKB iemand niet kan helpen of wanneer het traject door de GKB of de klant voortijdig beëindigd wordt.

Voorstel nieuw beleid: we voorkomen dat mensen tussen wal en schip raken door het maken van schriftelijke afspraken met de GKB over doorverwijzing van klanten die door hen afgewezen worden voor schuldhulpverlening of die tijdens de rit uitvallen - naar het maatschappelijk werk, de verslavingszorg of een andere instantie die op dat moment iets voor die klant zou kunnen betekenen.

Ook constateren we dat er een soort gat lijkt te zijn tussen enerzijds zelfhulp en anderzijds het professionele schuldhulpcircuit bij problematische schulden. Soms kan een advies van de sociaal raadvrouw iemand helpen om weer op de rit te komen. Signalen uit andere gemeenten wijzen erop dat een laagdrempelig budgetgesprek bij een budgetcoach of budgetconsulent in een behoefte voorziet.

⁶ De hele publicatie is terug te vinden onder de volgende link:

http://www.gemeenteloket.minszw.nl/binaries/content/assets/Schuldhulpverlening/2011-06/Schuldhulpverlening-in-de-keten_Policy-Productions.pdf

Hoofdstuk 3 Visie op schuldhulpverlening

Wat is de rode draad in ons sociale beleid? Wat is onze visie op de schuldhulpverlening die wij willen organiseren voor onze inwoners? Deze vragen staan centraal in dit hoofdstuk.

3.1 Visie op hulpverlening in algemene zin

Rode draad in ons sociale beleid is het ‘meedoen’ en het bevorderen van zelfredzaamheid.

In ons Wmo beleid, het Re-integratiebeleid, het Vrijwilligersbeleid en het Armoedebelaid ligt de nadruk op het bevorderen van participatie en het voorkomen van sociale uitsluiting. Niemand aan de kant. Uitgangspunt zijn niet de belemmeringen, maar de competenties en mogelijkheden van de mensen. We stimuleren de zelfredzaamheid van onze inwoners door de eigen kracht aan te spreken. “Wat kunt u zelf om een oplossing voor uw probleem te vinden? Wie in uw omgeving kan u daarbij helpen?”

Mantelzorg, naoberschap en vrijwillige hulp zijn in onze gemeente gelukkig voor velen vanzelfsprekende vormen van ondersteuning. Als dat niet lukt, bieden we een springplank, in de vorm van georganiseerde hulp door vrijwilligers die mensen helpen om de weg naar een oplossing voor het probleem te vinden.

Er zijn veel vrijwilligersorganisaties actief in Midden-Drenthe. We hebben een Steunpunt voor Vrijwilligers “Meedoen” opgezet om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Iedereen die vrijwilligerswerk wil doen of die een vrijwilliger zoekt, kan terecht bij dit steunpunt of gebruik maken van de website van het steunpunt.

Vrijwilligers van de Thuisadministratie van Humanitas kunnen op verzoek van bijvoorbeeld de GKB of de sociaal raadvrouw worden ingezet als mensen het overzicht op de thuisadministratie kwijt zijn. Deze ondersteuning is tijdelijk en probleemoplossend gericht. Mensen leren elkaar hoe belangrijke papieren het beste geordend kunnen worden, zodat er zicht komt op de financiële administratie. Zicht hebben op de inkomsten, uitgaven en schulden is een voorwaarde om schuldhulpverlening te kunnen bieden.

Voor de mensen die dat echt nodig hebben, regelen we een goed vangnet. Als gespecialiseerde kennis of vaardigheden vereist zijn, wordt een professional ingezet. Adequate hulp en zo kort mogelijk. De ondersteuning door een beroepskracht moet in onze visie ook tijdelijk zijn en gericht op het overdragen van die kennis die het mensen mogelijk maakt om zelfstandig verder te kunnen. Zo kan de sociaal raadvrouw iemand attenderen op een financiële regeling, maar wordt het aanvragen daarvan in eerste instantie overgelaten aan de persoon zelf. Pas als dat niet lukt, assisteert de sociaal raadvrouw bij het doen van een aanvraag. In uitzonderingsgevallen doet de beroepskracht al het werk.

In het uiterste geval bieden wij een permanent hulpaanbod voor degenen die niet in staat zijn om zaken zelf of met behulp van anderen in de eigen omgeving te kunnen regelen. In het kader van schuldhulpverlening kan gedacht worden aan beschermingsbewind voor mensen die fysiek of geestelijk niet bekwaam zijn om hun eigen financiële zaken te regelen.

3.2 Visie op schuldhulpverlening

In onze visie ligt de verantwoordelijkheid om schulden op te lossen bij de schuldenaar. In eerste instantie is onze hulp erop gericht om deze persoon weer zelfredzaam te maken

zodat hij of zij weer in staat is om de controle over de eigen financiën te nemen en zelf de schulden af te lossen. Dit vergt maatwerk.

Wij nemen die verantwoordelijkheid niet over, maar ondersteunen beide partijen – schuldeiser en schuldenaar – door te zorgen voor een goed vangnet voor degenen die er niet zonder hulp in slagen om uit de problematische schuldsituatie te komen.

Een klant heeft recht op de voor hem of haar meest geschikte vorm van materiële of immateriële (schuld)hulpverlening. Ook in dat opzicht moeten wij dus maatwerk leveren, afgestemd op de behoeften (vraag), omstandigheden en capaciteiten van de cliënt.

Schuldhulpverlening dient in onze visie kort en doeltreffend te zijn. Hoe lager de schulden zijn en hoe korter men schulden maakt, hoe beter dat doel bereikbaar wordt. Dat betekent dat we nog meer in zullen zetten op vroegsignalering van betalingsachterstanden en oplossingen op het moment dat de schulden nog hanteerbaar zijn.

We willen dat klanten die aankloppen voor schuldhulp snel geholpen worden. Lange wachttijden zijn onacceptabel omdat de situatie alleen maar verergert en de schulden oplopen. Onze eerste prioriteit is om er samen met de klant voor te zorgen dat de vaste lasten worden doorbetaald.

Volledige aflossing van alle schulden zou het doel moeten zijn, maar we realiseren ons dat dit niet haalbaar is als de gemiddelde schulden zoveel groter zijn dan de maximale aflossingscapaciteit gedurende drie jaar.⁷ We streven daarom naar financiële stabilisatie en het vergroten van de aflossingscapaciteit om het maximum haalbare af te kunnen lossen.

We stellen ons op het standpunt dat schuldenaren hun uiterste best moeten doen om extra inkomsten te verwerven als dat nodig is om de schulden volledig of zo volledig als mogelijk, af te kunnen lossen. Wie kan werken, zal zich moeten inspannen om extra inkomen te vergaren.

Zowel de belangen van de schuldeisers als van de schuldenaar dienen goed behartigd te worden. Uitgangspunt is dat (volledige) aflossing ervoor zorgt dat men weer met een schone lei verder kan. Beide partijen zijn geholpen als betalingsverplichtingen worden nagekomen en schulden worden afgelost.

We accepteren dat dit betekent dat schuldenaren een poos lang krap bij kas zullen zitten, als gedurende drie jaar alle beschikbare middelen boven het wettelijk vrij te laten budget terugvloeien naar de rechtmatige eigenaren: de schuldeisers.

3.3 De kanteling in schuldhulpverlening

Bovenstaande visie op schuldhulpverlening vergt een andere kijk op schuldhulpverlening dan tot op heden in onze gemeente het geval was. Namelijk maatwerk en meer nadruk op eigen verantwoordelijkheid en het zelf actie ondernemen, zowel richting schuldeisers als in verband met het vergaren van extra inkomsten, zodat meer afgelost kan worden.

⁷ In 2012 was de gemiddelde schuld van klanten van de GKB in onze gemeente € 43.890,49 en waren er gemiddeld 12 schuldeisers per klant. Dat betekent dat de gemiddelde schuld per schuldeiser € 3.657,54 bedraagt. Circa 90% van de schuldenaren heeft een inkomen op of rond bijstandsniveau. Een alleenstaande in de bijstand kan gedurende 3 jaar circa € 3.500,- aflossen. Bij een alleenstaande in de bijstand ontvangt ieder van de 12 schuldeisers in dit voorbeeld na 3 jaar minder dan 10% van de schuld retour: € 291,67. (€ 3.500,-:12= € 291,67).

In de huidige praktijk wordt iedereen met schulden standaard doorverwezen naar de GKB. De GKB is echter een kredietbank waar mensen alleen terecht kunnen voor een financieel technische oplossing van hun schuldprobleem. Onderzoek leert dat dit slechts voor een beperkt aantal mensen de meest geschikte vorm van hulpverlening is.

Maatwerk met betrekking tot schuldhulpverlening betekent dat niet langer iedereen doorgestuurd zou moeten worden naar de GKB. De GKB is immers een van de specialisten op het gebied van materiële schuldhulpverlening die aan zet zijn als adviezen en minder ingrijpende interventies niet voldoende antwoord zijn op de hulpvraag.

Als er sprake is van gedragsproblematiek of een verslaving, dan dient in eerste instantie door verwezen te worden naar gedragsspecialisten of professionals die de oorzaak van de problematiek kunnen helpen wegnemen zoals professionals bij het AMW, GGZ of verslavingszorg. Als het inkomen niet op orde lijkt, dient een inkomenscheck gedaan te worden. Een inkomenscheck en inkomensreparatie maken geen deel uit van de werkwijze van de GKB.

De materiële schuldhulpverlening die in het vorige hoofdstuk beschreven werd, gaat uit van de situatie dat de klant weliswaar verantwoordelijk is, maar dat de schuldhulpverlener van de GKB voor de oplossing met schuldeisers zorgt in de vorm van het afsluiten van een akkoord met alle schuldeisers. Dit betekent dat het contact met schuldeisers door de bemiddelaar van de GKB wordt gedaan. Een klein deel van de klanten is echter in staat om zelf afspraken te maken met (een deel van de) schuldeisers en kan op die manier ook zelf verantwoordelijkheid nemen.

In de huidige werkwijze worden vrijwel alle klanten van de GKB met een schuldregeling, standaard in budgetbeheer genomen en alleen als men daar nadrukkelijk om verzoekt, kan budgetbeheer beëindigd worden. Deze werkwijze is ontstaan omdat er onvoldoende gestuurd werd in de keten schuldhulpverlening. De budgetconsulent gaat hier nadrukkelijk een rol in spelen.

Bij huishoudens met kinderen hanteert de GKB het beleid dat o.a. de kinderbijslag niet gebudgetteerd wordt. Ofschoon budgetbeheer voor deze gezinnen noodzakelijk wordt gevonden, blijft toch een aanzienlijk deel van de inkomsten buiten beheer. Hierdoor verliezen mensen het zicht op de verhouding tussen hun inkomsten en uitgaven en kan het gebeuren dat kinderbijslag niet benut wordt voor de kosten van levensonderhoud, maar voor uitgaven die feitelijk onverantwoord zijn voor iemand in budgetbeheer.

De GKB betaalt de rekeningen. Het geld dat in die maand overblijft, wordt overgemaakt naar de klant. Hierdoor hebben veel klanten geen inzicht meer in het bedrag dat beschikbaar zou moeten zijn voor levensonderhoud; het betalen van boodschappen en noodzakelijke reiskosten. Door deze wijze van budgetteren wisselt het bedrag voor levensonderhoud van maand tot maand, afhankelijk van rekeningen die betaald moeten worden.

Deze zaken maken dat zelfs mensen in budgetbeheer de grip op hun inkomen kwijt kunnen raken. De huidige werkwijze bij budgetbeheer draagt niet bij tot zelfredzaamheid en financiële zelfstandigheid.

In een visie waarbij de eigen verantwoordelijkheid voor de klant centraal staat, zal eerst gekeken worden of de klant zelf kan regelen dat de vaste lasten direct na binnenkomst van het inkomen doorbetaald kunnen worden. Als dat door een roodstand op de betaalrekening niet mogelijk is, dan dient een (basisbank)rekening te worden geopend waarbij geen roodstand mogelijk is. Als dat wettelijk nog niet mogelijk is, zou men de uitkeringsinstantie of

de werkgever kunnen vragen om belangrijke vaste lasten zoals de ziektekostenverzekering, de huur en de energie door te betalen van het inkomen. Op deze manier voorkomt men (verdere) achterstanden van deze vaste lasten.

In een integrale visie past het niet om een bank verantwoordelijk te maken voor de start van het proces van integrale schuldhulpverlening. Volgens de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening moet immers ook gekeken worden naar de oorzaken van schulden en de omstandigheden die daartoe hebben geleid. Uit onderzoek blijkt dat vooral de gedragscomponent en de motivatie bepalen of mensen erin slagen schulden te voorkomen of op te lossen.

De GKB ziet het niet als haar taak om een rol te spelen in gedragsbeïnvloeding of het helpen van mensen om financieel zelfredzaam te worden. Hiervoor verwijst zij door naar o.a. het maatschappelijk werk. Ook uit de jaarverslagen van de GKB blijkt dat lang niet iedereen die bij de GKB aanklopt, daar aan het goede adres is. Volgens het jaarverslag 2012 is 15% van de geplande intakegesprekken voor klanten uit Midden-Drenthe niet doorgegaan omdat de klant niet kwam opdagen, ondanks het feit dat de GKB de klant wel kort tevoren herinnert aan de intakeafspraak.

In 2012 is meer dan de helft (54%) van het aantal mensen dat wel een intake gesprek heeft gehad, uitgevallen direct na de intake bij de GKB of tijdens de voorfase van het minnelijk traject (het regelen van een akkoord met de schuldeisers) voordat er überhaupt een schuldregeling tot stand kwam.⁸

In cijfers uitgedrukt betekent dit dat van iedere 100 klanten die zich bij de GKB aanmelden voor schuldhulp, er 85 daadwerkelijk een intakegesprek krijgen en dat er 39 starten met een schuldhulptraject waarbij er afgelost moet worden op de schulden.

Als slechts ongeveer een derde deel (39%) van de mensen via de GKB in een schuldregeling terecht komt, moeten we ons herbezinnen op de manier waarop het proces van schuldhulpverlening is ingericht.

In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op hoe de schuldhulpverlening dan wel zou moeten worden georganiseerd.

⁸ Uit het jaarverslag 2012 van de GKB (p.34) blijkt dat in Midden-Drenthe 46% van de huishoudens na de intake is gestart met een schuldhulptraject waarbij daadwerkelijk schulden worden afgelost aan de schuldeisers. In 2011 was dat 50%. (De uitval voor de intake is niet mee geteld.) Van de 54% huishoudens waarbij in 2012 de dienstverlening werd gestaakt zonder dat er een schuldregeling tot stand kwam, is in 62% van de gevallen geen schuldregeling getroffen omdat de klant niet voldeed aan de voorwaarden. In 21% van de gevallen is de dienstverlening van de GKB na de intake gestopt op initiatief van de klant zelf.

Hoofdstuk 4 Hoe moet integrale schuldhulpverlening er in de praktijk uitzien?

In dit hoofdstuk presenteren wij u schuldhulpverlening nieuwe stijl. We zullen in gesprek gaan met de GKB om onze aanpak en de diensten van de GKB optimaal op elkaar te laten aansluiten.

De GKB test een nieuwe werkwijze in een pilot in een beperkt aantal gemeenten. Ons college heeft op 2 april 2013 ingestemd met deelname aan deze pilot. De door de GKB voorgestelde omslag met betrekking tot de materiële schuldhulpverlening sluit goed aan bij de voorstellen in deze nota.

De belangrijkste verandering is dat klanten in Midden-Drenthe met ingang van mei 2013 een vaste contactpersoon krijgen. Voor de GKB is dat een omslag omdat tot nu toe gewerkt werd met 4 regioteams die per team verantwoordelijk waren voor de klanten in een heel gebied. Voortaan weten zowel klanten als inkomensbeheerders precies wie er verantwoordelijk is voor het contact met een bepaalde klant en het bijbehorende dossier.

Een andere grote verandering is dat de GKB in de pilot-gemeenten de klant thuis bezoekt voor het intakegesprek. Indien klanten daar bezwaar tegen hebben, wordt een afspraak op het gemeentehuis of bij de GKB in Assen gemaakt.

4.1 Integrale intake door een budgetconsulent in dienst van de gemeente

Voor wat betreft de integrale schuldhulpverlening in onze gemeente kiezen we voor een werkwijze gebaseerd op de uitgangspunten: zo veel mogelijk gebruik makend van de eigen kracht, maatwerk, kortdurend en gericht op resultaat. We gaan daarom zelf als gemeente de integrale intakes ter hand nemen.

In onze gemeente hebben we positieve ervaringen met het afleggen van huisbezoeken door o.a. de WMO-consulenten. Veel van de organisaties waarmee we samenwerken, gaan ook op huisbezoek. Vaak kan de klant alle benodigde informatie al tijdens het huisbezoek op tafel leggen en kan de hulpvraag in een bredere context geplaatst worden. Ook klanten reageren positief op deze outreachende werkwijze. Zij stellen het op prijs dat hun probleem op deze manier alle aandacht krijgt die nodig is om tot een goed advies of doorverwijzing te komen.

Door zelf de intake af te nemen houden we zicht op wat er nodig is op het brede terrein van integrale schuldhulpverlening, maar wat ook belangrijk is: we kunnen de klant direct helpen. Door de inzet van een gemeentelijke budgetconsulent kunnen we onze kennis van de sociale kaart optimaal benutten voor een goede doorverwijzing naar en samenwerking met de diverse hulpverleningsinstanties en ketenpartners zoals de Thuisadministratie van Humanitas.

Door de intake uit te laten voeren door een eigen budgetconsulent, kunnen we onze regierol optimaal nemen en ervoor zorgen dat de klant snel en adequaat geholpen wordt. Door een goed opgeleide specialist op dit gebied in huis te halen, en door deelname van de budgetconsulent aan de regiegroep Armoedebeleid, zorgen we in onze eigen gemeente voor korte lijntjes met alle ketenpartners.

Voorstel nieuw beleid: we gaan zelf de uitvoering van de integrale intakes doen.

Het zelf houden van de intakegesprekken biedt vele voordelen:

1. Integrale intake

Het belangrijkste voordeel is dat we de hulpvraag integraal kunnen benaderen door ook in te gaan op de oorzaken van de financiële problemen. Gaat het om een puur financieel probleem of is er ook sprake van achterliggende problematiek zoals een gedragsprobleem, verslaving of verlies van inkomen door ziekte, dood, echtscheiding of werkloosheid. We verwijzen door naar de instanties die op dat moment het meest geëigend zijn om de oorzaak van de problematiek aan te pakken.

2. Geen wachtlijsten

Door de integrale intake zelf te doen, zijn we niet langer afhankelijk van opdrachtnemers en van de toeloop naar schuldhulp in andere gemeenten in het hele werkgebied van de GKB. Dat schept de mogelijkheid om snel en adequaat te handelen. In 2012 heeft de GKB voor ons 149 intakes verzorgd. Gemiddeld zijn dat 3 intakes per week. Wij verwachten dat lange wachttijden voor de integrale intake tot het verleden behoren. Mogelijk zullen er minder mensen afhaken als de wachttijd tussen aanmelding en intake bekort wordt.

3. Maatwerk

We kunnen binnen onze eigen beleidsvisie handelen. Uitgangspunt is dat we inwoners op de lichtst mogelijke, maar toch effectieve manier ondersteunen als zij aangeven hulp nodig te hebben bij schulden. We gaan tijdens het intakegesprek na wat precies de hulpvraag is en waar mensen behoefte aan hebben. Dat kan zijn aan een enkel adviesgesprek over hoe ze om kunnen gaan met hun schulden of schuldeisers, hulp bij de thuisadministratie, hulp bij het aanpakken van de materiële of immateriële oorzaken van de schulden of professionele hulp bij het treffen van een regeling met schuldeisers.

4. Stabilisatie

Door bij iedere intake direct met de klant na te gaan wat de klant heeft geregeld of zou moeten regelen met betrekking tot de betaling van de vaste lasten, kan de budgetconsulent direct helpen om de financiële situatie te stabiliseren. Zijn er problemen met die betalingen, dan wordt voorgesteld om de vaste lasten te laten doorbetalen via het inkomen (loon of uitkering). Zonodig ontvangt de klant hulp bij het regelen van doorbetalingen met de werkgever of de uitkeringsinstantie.

Betreft het een klant van onze eigen sociale dienst, dan kan direct gehandeld worden door de klant een machtiging te laten tekenen om de huur, water, energie en ziektekostenverzekering middels een doorbetaling op de bijstandsuitkering te laten regelen. Dit houdt in dat de bijstandsuitkering verminderd wordt met de bedragen die worden ingehouden en doorbetaald aan bijvoorbeeld de verhuurder, de energiemaatschappij en de ziektekostenverzekeraar. De klant hoeft dan niet meer zelf te zorgen voor tijdige betalingen van deze vaste lasten. De klant ontvangt zelf de uitkering die overblijft na betaling van deze lasten. Zijn deze doorbetalingen geregeld, dan wordt in feite een belangrijk deel van het inkomen gebudgetteerd en kan de noodzaak voor een doorverwijzing naar budgetbeheer aanzienlijk af nemen.

Veel schuldenaren zoeken geen contact met hun schuldeisers. De budgetconsulent kan de klant adviseren om wel direct contact op te nemen in de hoop dat de schuldeiser bereid is om de schuld nog niet uit handen te geven aan een incassobureau of om de schuld te bevriezen in afwachting van een betalingsregeling. Zonodig kan de budgetconsulent de klant bijstaan door zelf de telefoon te pakken en de klant te introduceren bij de schuldeiser. De klant is erbij gebaat dat de schulden niet verhoogd worden met extra kosten en veel schuldeisers zijn blij als ze kunnen onderhandelen met de klant over een aflossingsregeling.

5. Zelfredzaamheid en eigen kracht

Bij de intake wordt besproken wat de klanten zelf kunnen en zo mogelijk ook zelf moeten doen (administratie ordenen, overzicht maken van alle inkomsten, uitgaven en schulden). Voor de meest zelfredzamen kan de website van het Nibud www.zelfjeschuldenregelen.nl daarbij behulpzaam zijn. Voor anderen zijn er lichte vormen van ondersteuning mogelijk waarbij ze kunnen leren om bepaalde vaardigheden onder de knie te krijgen zoals hulp van de Thuisadministratie of een budgetcursus.

6. Armoedebestrijding

Een ander voordeel is dat we mensen direct door kunnen verwijzen naar de sociaal raadvrouw voor herberekening van beslag of een inkomenscheck en zonodig hulp bij inkomensreparatie. Als het inkomen niet op orde is, dan is het logisch dat mensen moeite hebben met rondkomen. Het is dus een eerste vereiste dat we ervoor zorgen dat mensen alle inkomensbestanddelen hebben waar ze recht op hebben.

De budgetconsulent kan de klant tevens wijzen op de gemeentelijke minimaregelingen, bijzondere bijstand, kwijtschelding, langdurigheidstoelage enz. Aanvragen kunnen direct worden ingenomen.

7. Brede toegang

Zowel volwassenen als jongeren met schulden kunnen terecht bij de budgetconsulent. De budgetconsulent kan ook minderjarige jongeren helpen grip te krijgen op hun schulden. Indien nodig kan de budgetconsulent de ouders die verantwoordelijk zijn voor deze jongeren, doorverwijzen naar de GKB voor het treffen van een schuldregeling.

8. Besparingen op de uitgaven voor schuldhulp

Een voordeel is bovendien dat we kunnen besparen op de kosten voor schuldhulp door te kijken wat iemand zelf kan, maar ook welke hulp volstaat om de hulpvraag van de klant op te lossen of de oorzaken van de problematiek aan te pakken.

Een deel van de klanten met problematische schulden heeft daarnaast zulke grote problemen dat het niet reëel is om aan te nemen dat die klant een schuldhulptraject van enkele jaren met succes zal volhouden. Hierbij kan gedacht worden aan verslaafden of mensen met psychiatrische stoornissen. Deze klanten zijn “niet regelbaar” in die zin dat van hen niet verwacht kan worden dat ze gemotiveerd en in staat zijn om zich aan regels en afspraken te houden die nodig zijn om uit de schulden te komen door jarenlang af te lossen.

Als een klant “niet regelbaar is”, d.w.z. (nog) niet in staat moet worden geacht om een schuldhulptraject van 3 jaar vol te houden, dan wordt een klant niet doorverwezen naar de GKB voor een schuldregeling, maar naar het AMW, de GGZ, verslavingszorg etc. om de oorzaak van deze problematiek aan te pakken. Het schuldprobleem wordt daarbij overigens niet vergeten. Indien noodzakelijk worden conserverende maatregelen getroffen. Gedacht kan worden aan doorbetaling van de vaste lasten via de sociale dienst, een tijdelijke bevrozing van de schulden of het eventueel opstarten van bewindvoering.

Ook als blijkt dat er schulden zijn die “niet regelbaar” zijn omdat ze niet in aanmerking komen voor kwijtschelding van een gedeelte van die schuld, heeft doorverwijzing naar de GKB voor een schuldregeling op dat moment geen zin, omdat dan geen schuldregeling tot stand kan komen. Voorbeelden van niet regelbare schulden zijn CJIB-boetes, fraudevorderingen en vorderingen die nog niet vaststaan omdat ze betwist worden.

Het zelf doen van de integrale intakes kan leiden tot een besparing op het aantal intakes bij de GKB voor een schuldregeling omdat alleen mensen doorverwezen worden naar de GKB als zij vallen in de categorie “regelbare klant, met regelbare problematische schulden”. Volgens onderzoekster N. Jungmann⁹ valt slechts 30 tot 40% van het aantal aanvragers van schuldhulp in de categorie “regelbare klant met regelbare schulden”. Dit betekent dat een goede schifting aan de poort, kan leiden tot een geringer aantal mensen dat direct na de intake of tijdens een schuldhulptraject uitvalt.

Belangrijk is ook een besparing op de uitgaven voor budgetbeheer¹⁰ door het regelen van doorbetalingen van de vaste lasten middels een inhouding direct op de bron van het inkomen (de uitkering of het loon). Als volledig budgetbeheer nodig is, dan verwijzen we de klant hiervoor door naar budgetbeheer. We stellen daarbij wel de voorwaarde dat het inkomen op orde is en dat het volledige inkomen onder budgetbeheer komt. Ook als we naar de GKB doorverwijzen voor het treffen van een schuldregeling, stellen we de voorwaarde dat het inkomen op orde is.

Voorstel nieuw beleid: We verplichten de klanten om mee te werken aan een inkomenscheck als voorwaarde voor het recht op schuldhulpverlening of budgetbeheer.

9. Regie over toegang tot schuldhulp

Het zelf houden van de intakes voor schuldhulp betekent dat we de regie voeren over wie we wel en niet doorverwijzen naar de GKB voor schuldhulp. Alleen met schriftelijke toestemming van de gemeente kan een klant bij de GKB terecht. Hierdoor houden we grip op de materiële schuldhulpverlening. Tot nu toe hebben we geen zicht op het aantal recidivisten en evenmin inzicht in de werkelijke doorlooptijden. Door zelf de regie te voeren over de toegang tot de GKB, krijgen we meer sturings- en controle mogelijkheden. Ook dit draagt bij aan het grip krijgen op de schuldhulpverlening en op de daarmee gemoeide kosten.

Indien we doorverwijzen naar de GKB voor een schuldhulptraject of budgetbeheer, dan volgt voor de klant een tweede intake en wel bij de GKB. Deze intake is er specifiek op gericht om de voor een schuldtraject of budgetbeheertraject benodigde informatie in te winnen. Omdat de cliënt in het voortraject bij de gemeente al bezig is geweest met inkomensreparatie en het stabiliseren van de situatie door het doorbetalen van de vaste lasten, wordt de kans op een succesvolle start van een traject bij de GKB vergroot.

10. Monitoring

Door zelf een registratie bij te houden van de integrale intakes en hetgeen op welk moment voor een klant wordt gedaan, krijgen wij inzicht in het profiel van de klant, de aard van de problematiek en het aantal doorverwijzingen naar de diverse instanties. Bij een deel van de klanten kan het nodig zijn om de klant te volgen tot iemand daadwerkelijk in een hulptraject zit, om te voorkomen dat die persoon uit beeld raakt. Door zelf te monitoren beschikken we over veel meer sturingsinformatie en kunnen we het beleid waar nodig aanpassen.

⁹ Toekomstvisie beschermingsbewind:- Naar een duurzaam toegankelijk en effectief stelsel – N. Jungmann 2011

¹⁰ De kosten voor budgetbeheer bedroegen in 2012 € 146.998,-. Dat is meer dan de helft van het budget dat in totaal door de GKB in rekening werd gebracht voor alle diensten in 2012 (€ 293.424,71). In 2012 betaalden wij voor 238 huishoudens budgetbeheer.

4.2 Lichte vormen van ondersteuning

Er kan kostbare tijd bespaard worden als mensen snel een intake gesprek krijgen en dan direct tips of informatie ontvangen over wat ze zelf kunnen doen. Ook kan –indien nodig - informatie worden vertrekt over hoe ze op vrijwillige basis ondersteuning van de Thuisadministratie van Humanitas kunnen aanvragen om orde aan te brengen in de administratie. Humanitas stelt daarbij wel als voorwaarde dat mensen gemotiveerd zijn en uit vrije wil contact met hen opnemen.

De relatie tussen de gemeente en Humanitas is op dit punt nooit geformaliseerd. Ook in dit opzicht is het wenselijk dat de gemeente de regie voert en door middel van een structurele waarderingssubsidie aan Humanitas, ervoor zorgt dat Humanitas bereid blijft om in Midden-Drenthe hulp bij het op orde brengen van de Thuisadministratie aan te bieden.

Voorstel nieuw beleid: we maken structurele subsidieafspraken met Humanitas over de inzet van de Thuisadministratie. Financiering kan hiervoor worden gevonden binnen het voor armoedebeleid beschikbare budget.

Voorstel nieuw beleid: we zetten meer in op zelfhulp en hulp door vrijwilligers aan mensen met betalingsachterstanden, in de hoop dat problematische schulden kunnen worden voorkomen.

Dit doen we door een pakket aan maatregelen op het gebied van voorlichting en een lichte vorm van begeleiding:

- * een op te zetten pagina op de gemeentelijke website, gericht op het zelf regelen van betalingsachterstanden en het voorkomen van problematische schulden.
- * het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal in samenwerking met de GKB, Humanitas, Noordermaat, woningcorporaties en Sedna
- * het stimuleren van deelname aan budgetteringscursussen.
- * het organiseren van budgetadviesgesprekken door de budgetconsulent.

4.3 Beleidsregels en goede voorlichting aan klanten

Schuldhulpverlening of budgetbeheer is niet vrijblijvend. Klanten moeten weten wat er van hen wordt verwacht, maar ook wat zij kunnen verwachten van de gemeente en haar opdrachtnemer de GKB. Het is van belang dat bij de start van een traject duidelijk is welke situaties kunnen leiden tot het weigeren of beëindigen van een schuldhulptraject of budgetbeheer.

Voorstel nieuw beleid: wij mandateren het college om nadere beleidsregels te ontwikkelen met betrekking tot de toegang tot schuldhulpverlening, de beëindigingsgronden, weigeringsgronden, de voorwaarden voor budgetbeheer enz.

Voorstel nieuw beleid: samen met de GKB ontwikkelen we een informatiemap voor klanten die zich aanmelden voor schuldhulpverlening. In die map komt in ieder geval in duidelijke bewoordingen informatie over de voorwaarden voor het recht op schuldhulpverlening en de rechten en de plichten die een klant van de GKB heeft. Ook wordt aangegeven dat schuldhulpverlening geweigerd of beëindigd kan worden onder vermelding van de gronden waarop dat kan gebeuren. Daarnaast bevat de map informatie over de trajecten die de GKB de inwoners van Midden-Drenthe aanbiedt.

4.4 Budgetbeheer

In deze paragraaf worden voorstellen gedaan met betrekking tot het product budgetbeheer.

4.4.1 Vast normbedrag voor huishoudgeld

Budgetbeheer voldoet in de huidige vorm niet aan onze wensen, vanwege de werkwijze dat eerst alle rekeningen betaald worden. Het geld dat overblijft wordt beschouwd als het huishoudgeld en overgemaakt naar de klant. Dat bedrag wisselt dus steeds en is lang niet altijd toereikend om de boodschappen van te betalen.

Bij een deel van de mensen leidt deze vorm van budgetbeheer niet tot een ander bestedingsgedrag, omdat ze geen idee hebben hoeveel geld ze maandelijks of per week volgens de Nibudnormen nodig hebben voor levensonderhoud.

Door huishoudgeld als vaste last aan te merken en als vast bedrag over te maken, zien mensen welk bedrag bestemd is voor huishoudgeld. Hierdoor ervaart men direct dat er weinig overblijft voor extra uitgaven. Onderzoek heeft uitgewezen dat als het inkomen op orde is, de Nibudnormen voor huishoudgeld gehaald kunnen worden. Dat geeft rust.

Voorstel nieuw beleid: we vragen de GKB budgetbeheer als volgt uit te voeren: huishoudgeld wordt beschouwd als een vaste last en er vindt overleg plaats met de klant over extra rekeningen die niet uit het beschikbare budget kunnen worden voldaan, met als doel de klant inzicht te geven in het bedrag dat er feitelijk overblijft voor extra's, nadat rekening is gehouden met alle vaste lasten (inclusief huishoudgeld).

4.4.2 Kosten budgetbeheer

De kosten voor budgetbeheer bedroegen in 2012 meer dan de helft van het totale bedrag dat de GKB ons in rekening bracht. Hiervoor zijn vijf redenen:

1. Vrijwel iedereen die bij de GKB aanklopt voor een schuldregeling komt ook in budgetbeheer terecht.
2. In het verleden zijn met de GKB geen afspraken over gemaakt over de uitstroom over budgetbeheer anders dan dat budgetbeheer “gemiddeld 3 jaar duurt”. Daarom heeft op budgetbeheer in het verleden geen sturing plaatsgevonden.
3. Er zijn geen inkomens- en vermogensgrenzen gesteld. De gemeente betaalt voor iedereen de kosten van budgetbeheer.
4. We betalen een vast jaartarief voor budgetbeheer. Het is onze wens om alleen de maanden te betalen waarin iemand daadwerkelijk gebudgetteerd wordt. Midden-Drenthe is hierbij afhankelijk van de Gemeenschappelijke Regeling GKB.
5. De GKB brengt ons sinds 2012 voor alle klanten die in beschermingsbewind zitten de kosten van budgetbeheer in rekening, bovenop het maximale tarief dat de rechter heeft vastgesteld voor beschermingsbewind. De GKB doet dit omdat de rechter in het verleden heeft aangegeven dat de bij de GKB in behandeling zijnde klanten naar verhouding veel extra werk opleveren en dus meer kosten met zich meebrengen dan gemiddeld.

Op grond van onze visie en mede uit kostenbesparend oogpunt, geven bovengenoemde punten eveneens aanleiding om het beleid te wijzigen.

4.4.3 Aanbod budgetbeheer altijd noodzakelijk?

Ook bij budgetbeheer stellen we ons op het standpunt dat de burgers het meest gebaat zijn bij ondersteuning die niet zwaarder is en niet langer duurt dan noodzakelijk. Ook hier moet maatwerk geleverd worden. Als het mogelijk is om door middel van inhoudingen op het loon

of de uitkering te komen tot een financieel stabiele situatie, dan is budgetbeheer niet aan de orde.

Ook als mensen tijdelijk de vaste lasten niet hebben betaald, is budgetbeheer niet altijd noodzakelijk. Het kan immers zijn dat door een wisseling van werk of van werk naar uitkering een aanlooperperiode nodig is om het inkomen waar men recht op heeft, binnen te krijgen. Zo moeten mensen waarvan het inkomen aanzienlijk daalt, altijd enige tijd wachten op toeslagen en heffingskortingen waar ze recht op hebben. In die tijd kunnen achterstanden ontstaan.

Tijdens de integrale intake beoordeelt de budgetconsulent welke hulp iemand nodig heeft. Daarbij past ook de toets of iemand budgetbeheer nodig heeft. Indien de budgetconsulent budgetbeheer noodzakelijk acht, dan verleent de budgetconsulent toestemming hiervoor. De gemeente financiert alleen nog budgetbeheer voor mensen die met schriftelijke toestemming van onze budgetconsulent zijn doorverwezen.

Voorstel nieuw beleid: De toets of budgetbeheer noodzakelijk is, verloopt voortaan via onze eigen budgetconsulent. Alleen met schriftelijke toestemming van de budgetconsulent kan budgetbeheer door de gemeente worden gefinancierd.

4.4.4 Beperking duur budgetbeheer

Tot op heden zijn we uitgegaan van het principe dat budgetbeheer gemiddeld drie jaar duurt. In de afgelopen tijd is gebleken dat veel mensen langer dan drie jaar in budgetbeheer zitten. Hiervoor kan een goede reden zijn: budgetbeheer is goedkoper dan beschermingsbewind en kan nodig zijn als mensen niet in staat zijn zelf hun hele inkomen te beheren. Er bleken echter ook mensen langdurig in budgetbeheer te zitten omdat zij het zelf wel prettig vonden dat de GKB hun financiën beheerde.

Het past in onze visie om de duur van budgetbeheer – ook in onze afspraken met de uitvoerder – te beperken om te voorkomen dat er ongewild mensen in deze vorm van dienstverlening blijven “hangen” en hierdoor hun financiële zelfstandigheid kwijt zijn. Mensen moeten al bij de start van budgetbeheer weten dat dit een tijdelijke vorm van ondersteuning is en dat zij zelf daarna weer verantwoordelijk worden voor hun financiële beheer.

Tegen het einde van het eerste jaar waarin iemand gebudgetteerd wordt, wordt bekeken of de klant zonder budgetbeheer zelf het inkomen weer kan beheren. Alleen indien dat niet het geval is, kan budgetbeheer maximaal 36 maanden worden gecontinueerd.

Voor degenen die budgetbeheer nodig hebben tijdens een schuldregeling, wordt in het contract met de GKB vastgelegd dat budgetbeheer maximaal 36 maanden duurt en daarna eindigt of zoveel eerder als alle schulden zijn afgelost. Degenen die dat willen, kunnen na afloop van deze periode, het budgetbeheer op eigen verzoek en voor eigen rekening voortzetten.

Bij uitzondering kan budgetbeheer langer duren dan de hier genoemde termijn, afhankelijk van de situatie van de klant, maakt de gemeente deze beoordeling.

Budgetbeheer kan ook door ons ingekocht worden voor mensen waarvoor een schuldregeling (nog) niet aan de orde is, omdat zijzelf of de schulden op dat moment niet regelbaar zijn.

4.4.5 Beperking kosten budgetbeheer

De GKB heeft onlangs een nieuw stelsel van tarieven gemaakt. Dit sluit meer aan bij de vraag naar maatwerk. De tarieven zelf worden door de GR vastgesteld. De GR gemeenten bepalen het tarievenstelsel van de GKB. Een belangrijke wijziging was de wijziging bij budgetbeheer van jaartarief naar maandtarief.

Overigens moeten we hier budgettair geen grote voordelen van verwachten. Het jaartarief dat de GKB hanteerde was omgeslagen over alle handelingen. Het maandtarief zal op jaarbasis hoger uitvallen in prijs dan het huidige jaartarief. Per saldo zullen de uitgaven ongeveer gelijk blijven.

Voorstel nieuw beleid: Budgetbeheer duurt maximaal 36 maanden.

4.4.6 Beperking doelgroep budgetbeheer op kosten gemeente

Uit gegevens van de GKB is gebleken dat sommige mensen in budgetbeheer hebben gespaard tot een vermogen boven de in de WWB genoemde vermogensgrenzen. Wij vinden het redelijk dat mensen met een dergelijk hoog vermogen, zelf hun budgetbeheer betalen.

Ook komen er steeds meer mensen in de schuldhulpverlening terecht met een inkomen dat hoger ligt dan het minimuminkomen. Wij vinden het reëel dat ook huishoudens met een inkomen boven de 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm, de kosten van budgetbeheer voor hun rekening nemen. In beleidsregels werken we dit nader uit.

Degenen die geen toestemming van de budgetconsulent krijgen voor budgetbeheer of huishoudens met een hoger inkomen of vermogen, kunnen op eigen verzoek en voor eigen rekening budgetbeheer inkopen.

Voorstel nieuw beleid: we beperken de doelgroep die recht heeft op gratis budgetbeheer tot de huishoudens met een inkomen tot 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Huishoudens met een vermogen boven de van toepassing zijnde vermogensgrenzen uit de bijstandswetgeving, hebben geen recht op door de gemeente gefinancierd budgetbeheer.

In de afgelopen jaren is gebleken dat niet iedereen een schuldhulpverleningstraject bij de GKB tot het einde toe afmaakt. Soms haakt de cliënt af en soms staakt de GKB de schuldhulpverlening bijvoorbeeld omdat de cliënt zich meermalen niet heeft gehouden aan de gemaakte afspraken.

In paragraaf 4.3. werd al genoemd dat het noodzakelijk is hierover beleidsregels vast te stellen, zodat alle betrokken partijen weten in welke situaties de GKB het recht heeft om de schuldhulpverlening of budgetbeheer te beëindigen. Als de schuldhulpverlening beëindigd wordt, dan is het –uitzonderingen daargelaten- logisch om ook budgetbeheer te stoppen, ook als de schuldhulpverlening voortijdig geëindigd wordt door de GKB of door de klant zelf.

Voorstel nieuw beleid: Budgetbeheer op kosten van de gemeente eindigt als de schulden zijn afgelost of als een schuldenaar door eigen toedoen het schuldhulptraject voortijdig stopt of als de GKB de dienstverlening beëindigt op grond van een van de beëindigingsredenen die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst en/of beleidsregels.

Voorstel nieuw beleid ten aanzien van budgetbeheer: we nemen in het contract met de GKB het volgende op:

- * Budgetbeheer wordt alleen door de gemeente gefinancierd voor degenen die met schriftelijke toestemming van de budgetconsulent zijn aangemeld.
- * Indien er sprake is van budgetbeheer, worden alle inkomensbestanddelen overgemaakt naar de GKB.
- * Na 11 maanden overlegt de budgetconsulent met de klant of het budgetbeheer na afloop van het eerste jaar gestopt kan worden, omdat de klant in staat is om op eigen kracht de financiën te beheren.
- * Budgetbeheer op kosten van de gemeente, duurt maximaal 36 maanden of eindigt binnen die termijn, als de schulden volledig zijn afgelost.
- * Bij uitzondering kan budgetbeheer langer duren dan de hier genoemde termijnen. Afhankelijk van de situatie van de klant, maakt de gemeente deze beoordeling.
- * Budgetbeheer op kosten van de gemeente eindigt als een schuldenaar door eigen toedoen het schuldhulptraject voortijdig stopt of als de GKB de dienstverlening beëindigt op grond van een van de beëindigingsredenen die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst en/of beleidsregels.
- * Huishoudens met een inkomen boven de 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm of een vermogen boven de vermogensgrenzen in de bijstandswetgeving, komen niet in aanmerking voor financiering van budgetbeheer door de gemeente.
- * Indien men geen recht (meer) heeft op budgetbeheer op kosten van de gemeente, kan men budgetbeheer op eigen verzoek en voor eigen rekening voortzetten.
- * Indien er sprake is van beschermingsbewind, dan is inzet van budgetbeheer voor hetzelfde huishouden niet mogelijk omdat de kosten van budgetbeheer begrepen zijn in de door de rechter vastgestelde maximale tarieven voor beschermingsbewind.

4.5 Beschermingsbewind

Als iemand onder bewind komt te staan, mag iemand zelf een bewindvoerder aanwijzen. Dat kan een familielid zijn, maar ook een professionele bewindvoerder, zoals de GKB, Kompas, Zuidweg en partners en anderen. De tarieven voor professionele bewindvoerders zijn in het hele land gelijk doordat de kantonrechter jaarlijks de tarieven vaststelt. De GKB rekent per klant € 632,03 meer dan de maximale tarieven. Het uitgangspunt hiervoor, aldus de GKB, is dat de klanten die via de GKB onder bewind worden gesteld behoren tot de doelgroep die het meeste werk oplevert. Andere bewindvoerders willen deze klanten vaak niet in bewind hebben.

Iemand die onder bewindvoering komt te staan, kan bij de gemeente een aanvraag indienen voor vergoeding van de kosten van beschermingsbewind vanuit de bijzondere bijstand. Er vindt dan een beoordeling plaats van het inkomen en vermogen om na te gaan of iemand in aanmerking komt voor een gehele of gedeeltelijke vergoeding van deze kosten vanuit de pot bijzondere bijstand.

Deze werkwijze geldt in Midden-Drenthe voor alle bewindvoerders, behalve voor de GKB. Op verzoek van de GKB is een jaar of zeven geleden besloten dat de GKB zelf toetst of iemand een eigen bijdrage moet betalen vanuit het inkomen en/of vermogen. De kosten die voor rekening van de gemeente komen, worden door de GKB aan de gemeente gefactureerd. Hierdoor werd dit deel van de kosten van beschermingsbewind ten laste gebracht van het budget voor schuldhulpverlening in plaats van de bijzondere bijstand.

Voorgesteld wordt dat de gemeente haar beleid wijzigt en zelf de toets via de bijzondere bijstand verricht, ook voor potentiële beschermingsbewindklanten van de GKB.

Door de beperking van de duur en de doelgroep van budgetbeheer, kan dat er wellicht toe leiden dat een groter beroep worden gedaan op de veel duurdere vorm van budgetbeheer: beschermingsbewind. Indien budgetbeheer een adequate vorm van hulp is, dan wordt daar de voorkeur aan gegeven boven beschermingsbewind, ook wanneer het niet regelbare klanten en niet regelbare schulden betreft of wanneer budgetbeheer naar verwachting langer dan drie jaar noodzakelijk is.

Op 26 maart 2013 heeft de Tweede Kamer een wetsvoorstel aangenomen waarbij “verkwisting” of het hebben van “problematische schulden” reden kan zijn voor de rechter om in te stemmen met beschermingsbewind. Mocht deze conceptwet worden aangenomen door de Eerste Kamer, dan kunnen wij te maken krijgen met een groter beroep op beschermingsbewind. Een extra reden dus om niet meer te betalen dan de tarieven die de rechter als maximale tarieven voor enig jaar vaststelt.

Voorstel nieuw beleid: alle klanten die onder beschermingsbewind komen te staan, moeten om voor een vergoeding van deze kosten in aanmerking te komen, een aanvraag voor bijzondere bijstand indienen. De gemeente vergoedt per klant niet meer dan de maximale tarieven die de kantonrechter jaarlijks voor beschermingsbewind vaststelt. Eventuele meerkosten bij bewindvoerders die niet zijn opgelegd door de kantonrechter, zijn voor rekening van de klant zelf omdat deze extra kosten zijn toe te rekenen aan het gedrag van de klant zelf.

4.6 Vroegsignalering bij de sociale dienst

Hoe sneller mensen met betalingsachterstanden een regeling treffen met hun schuldeiser, hoe groter de kans is dat zij samen tot een oplossing komen.

De schroom om te spreken over betalingsachterstanden of zelfs schulden is vaak groot, zowel bij mensen met schulden, als bij schuldeisers of derden die de financiële problemen signaleren. Toch is op dit punt winst te behalen, ook binnen de gemeente. We weten immers van alle mensen die een bijstandsuitkering aanvragen of er sprake is van schuldproblematiek. Los daarvan, betekent het verkrijgen van een bijstandsuitkering altijd dat het inkomen daalt en daarmee dat men actief aan de slag moet om de tering naar de lagere nering te zetten.

Uit oogpunt van re-integratie naar werk is het belangrijk dat er geen belemmeringen zijn die maken dat men niet open staat voor een op werk gericht traject. Het hebben van schulden zou daarom altijd aanleiding moeten zijn voor een gesprek over de mogelijkheden die iemand heeft om daar wat aan te doen. Als onderdeel van een re-integratie-traject kunnen het volgen van een budgetteringscursus of een workshop gericht op “uitkomen met je inkomen” of schuldhulpverlening eerste stappen zijn om de financiële problematiek aan te pakken.

Voorstel nieuw beleid: als er bij mensen met een bijstandsuitkering sprake is van financiële problematiek, dan kunnen zij direct na de intake of in het kader van een reïntegratietraject ook worden doorverwezen naar de eigen budgetconsulent. Deze kan hen wijzen op de mogelijkheid om deel te nemen aan een budgetteringscursus, schuldhulpverlening of hulp van de sociaal raadvrouw, maatschappelijk werk of bijv. de Thuisadministratie.

4.7 Regie op resultaten

Om de resultaten van de trajecten die we bij de GKB inkopen te kunnen bewaken, maken we schriftelijke afspraken over de rapportages van de GKB. Wij vragen de GKB om te zorgen voor uniforme jaarverslagen en maraps die het mogelijk maken om de cijfers en de resultaten over een reeks van jaren met elkaar te kunnen vergelijken.

Sinds het jaarverslag van 2011 blijkt dat de GKB de term “positief afgesloten traject” definieert als een situatie waarbij het de GKB gelukt is om een schuldregeling met de schuldeisers tot stand te brengen. Het traject voor de schuldenaar moet daarna nog van start gaan en duurt in de meeste gevallen vanaf dat moment nog drie jaar. We missen de informatie hoeveel mensen daadwerkelijk na drie jaar schuldenvrij zijn.

Voorstel nieuw beleid: we nemen in ons contract de verplichting op dat de GKB jaarlijks rapporteert over de feitelijke resultaten van de schuldhulpverlening (schuldenvrij na 3 jaar).

Om onze regietaak goed uit te kunnen voeren, hebben wij meer in het algemeen de behoefte aan rapportages die voldoende informatie op gemeenteniveau bieden om de cijfers en resultaten van onze eigen gemeente door de jaren heen te kunnen blijven volgen.

Met het in dienst nemen van een budgetconsulent kunnen we een belangrijk deel van deze informatie zelf registreren.

Hoofdstuk 5 Welke resultaten willen wij bereiken?

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke resultaten wij wensen te formuleren met betrekking tot schuldhulpverlening. In paragraaf 1.4 hebben wij aangegeven welke elementen deze beleidsnota volgens de wet moet bevatten. In de onderstaande paragrafen zullen wij de concrete invulling van deze elementen duiden, in dezelfde volgorde als ze in paragraaf 1.4 werden genoemd.

5.1 Welke resultaten willen we behalen in de periode 2013 - 2016?

Integraal en mens centraal

We willen door een integrale aanpak bereiken dat niet de schulden centraal staan, maar de mens die schulden heeft. We gaan met de klant na waarom de schulden zijn ontstaan en hoe de oorzaak of oorzaken het beste aangepakt kunnen worden.

Maatwerk per klant

Op basis van de informatie uit de integrale intake maakt de budgetconsulent de inschatting of de klant genoeg heeft aan een licht en kortdurend begeleidingstraject of dat er meer aan de hand is, en intensieve hulp nodig is. Dat kan hulp zijn om ander gedrag aan te leren, maar ook hulp bij het regelen van de schulden met de schuldeisers. Of een combinatie daarvan.

Eigen kracht

Ook als de klant in aanmerking komt voor hulp bij het regelen van de schulden, wordt besproken wat de klant zelf kan doen. De klant moet zijn of haar verantwoordelijkheid nemen en zelf bijdragen aan de oplossing van de schuldproblematiek.

Regie bij de gemeente

We nemen de regie in eigen hand door het aanstellen van een budgetconsulent. We kiezen voor de meest simpele, adequate oplossing. Als doorbetaling van de vaste lasten op de uitkering volstaat, heeft dat de voorkeur boven budgetbeheer. We verwijzen alleen door naar de GKB voor een schuldregeling als er een reële kans is dat de klant in staat is om een schuldtraject van 3 jaar met succes af te ronden en dus schuldenvrij is na drie jaar aflossen. Andere klanten worden eerst regelbaar gemaakt door de voorliggende problematiek aan te pakken, denk bijvoorbeeld aan verslaving.

Snel

We willen bereiken dat mensen snel een intakegesprek krijgen bij de budgetconsulent, en direct aan het werk gaan met de aanwijzingen die de budgetconsulent geeft. Termijnen worden door de budgetconsulent bewaakt. Ook met tussenkomst van een budgetconsulent zullen wij de in de wet genoemde termijnen en verplichtingen (zoals de verplichting om een indicatie te geven van de te verwachte doorlooptijd) in acht nemen.

5.2 Welke maatregelen nemen gemeenteraad en college om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale dienstverlening wordt uitgevoerd?

In deze paragraaf komen kwaliteitswaarborgen aan bod.

5.2.1 Gedragscodes en procedures

De kwaliteit van de schuldhulpverlening wordt geborgd doordat de GKB Assen is aangesloten bij de branche-organisatie voor kredietbanken, de NVVK, en werkt volgens de gedragscodes die de NVVK heeft opgesteld met betrekking tot:

- schuldregelingen

- budgetbeheer en
- sociale kredietverlening

De GKB is tevens lid van de BPBI, de Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders. Deze brancheverenigingen zien erop toe dat de belangen van klanten op verantwoorde wijze worden behartigd. De GKB is voorts aangesloten bij SBN, Sociale Banken Nederland.

Daarnaast is er zowel bij de GKB als de gemeente een standaardprocedure voor de afhandeling van klachten. Met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, is er bezwaar en beroep mogelijk tegen besluiten die de budgetconsulent of de GKB namens het college neemt. De afhandeling hiervan vindt voor onze inwoners plaats conform de Verordening bezwaarschriften van de gemeente Midden-Drenthe.

5.2.2 Toelating tot de schuldhulpverlening

In principe wordt niemand geweigerd voor een intakegesprek bij de budgetconsulent van de gemeente. We kiezen daarmee voor een brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening.

De toelating tot een minnelijk schuldhulpverleningstraject kan door de budgetconsulent worden geweigerd indien tijdens de intake blijkt dat iemand door achterliggende problematiek niet in staat kan worden geacht om zich te houden aan de voorwaarden van een schuldhulpverleningstraject, zoals openheid van zaken en constructieve medewerking om de schuldeisers zoveel mogelijk terug te betalen. Hierbij kan gedacht worden aan mensen met ernstige verslavingsproblematiek, psychiatrische problematiek of mensen die niet rechtmatig in Nederland verblijven. In die gevallen wordt de klant doorverwezen naar gespecialiseerde zorg en wordt bekeken of er instanties zijn die de persoon wel kunnen helpen om de financiële situatie te stabiliseren.

De toegang tot een minnelijk traject kan voorts geweigerd worden als er sprake is van “onregelbare” schulden, of nog betwiste vorderingen. In die gevallen kan geen schuldregeling tot stand gebracht worden.

Indien een schuldhulptraject bij de GKB niet reëel is en daardoor niet tot de mogelijkheden behoort, zal de budgetconsulent samen met de klant nagaan welke mogelijkheden er wel zijn om ervoor te zorgen dat de financiële problemen niet verder oplopen en dat er een oplossing komt voor de bestaande schulden. In sommige gevallen kan budgetbeheer of beschermingsbewind noodzakelijk zijn.

Bij recidive is het mogelijk om de toegang tot schuldhulp voor enige tijd te ontfeggen. Omdat wij niet beschikken over informatie over het aantal recidivisten, nemen wij er nu geen besluit over.

Ook zullen wij monitoren hoeveel mensen die zich bij de budgetconsulent melden al een traject bij de GKB hebben doorlopen. Op grond van deze informatie bekijken wij of en zo ja wat wij hierover opnemen in de te ontwikkelen beleidsregels met betrekking tot schuldhulpverlening.

5.2.3 Prestatie-indicatoren

Wij vinden het belangrijk dat we over kwalitatieve en kwantitatieve gegevens beschikken met betrekking tot schuldhulpverlening. Niet alleen de aantallen intakes en afgenomen diensten

bij de GKB zijn belangrijk, maar ook wat het resultaat is van de inspanningen op het terrein van de schuldhulpverlening. Welke kosten zijn gemoeid met schuldhulpverlening en wat levert dat op? Hoeveel mensen zijn na drie jaar aflossen daadwerkelijk schuldenvrij?

Door het in dienst nemen van een budgetconsulent kunnen veel gegevens in eigen huis worden verzameld die nodig zijn om zicht te krijgen op de schuldhulpverlening. Een goede registratie levert direct informatie op over het aantal aanmeldingen, het aantal integrale intakes en het aantal doorverwijzingen naar GKB, AMW, Verslavingszorg, GGZ enz.

Doordat we zelf de klant spreken, kunnen de door ons gewenste gegevens per klant worden vastgelegd, zoals leeftijd, geslacht, type huishouden, soort inkomen en hoogte van het inkomen. Op basis daarvan kunnen we beschikken over een klantprofiel. Door deze gegevens jaarlijks te groeperen, kunnen we nagaan of er verschuivingen in de doelgroep van schuldhulpverlening optreden. Komen er bijvoorbeeld meer jongeren in de financiële problemen of wellicht meer mensen met een inkomen uit werk?

Mede op grond van die gegevens, kunnen we preventie-activiteiten inkopen of gerichte voorlichting verstrekken aan specifieke doelgroepen, zoals bijvoorbeeld (alleenstaande) ouders met kinderen of 60 plussers.

Wachttijden voor de integrale intake worden gemonitord en er wordt geregistreerd wie toestemming krijgt voor budgetbeheer. Door de vergoeding van de kosten van beschermingsbewind weer volledig te voldoen vanuit de bijzondere bijstand, is ook in eigen huis bekend wie bij welke bewindvoerder terecht komt.

Een groot voordeel van het in eigen beheer uitvoeren van de integrale intakes, is ook dat signalen van de klant direct opgepakt kunnen worden. Als er signalen komen dat er in de keten dingen haperen, dan kan de budgetconsulent in overleg met de klant informatie inwinnen en zo nodig bemiddelen.

De GKB heeft het gemeentebestuur laten weten dat zij in de toekomst geld gaat vragen aan gemeenten die verzoeken om (maatwerk)rapportages waarin bijvoorbeeld over meer prestatie-indicatoren moet worden gerapporteerd. In het contract met de GKB nemen wij als extra prestatie-indicator op, dat moet worden gerapporteerd hoeveel mensen binnen of na 3 jaar schuldenvrij zijn.

5.3 Termijnen die de gemeente nastreeft

Iedereen die zich bij de gemeente meldt voor een intakegesprek met de budgetconsulent, krijgt uiterlijk binnen vier weken een gesprek. We streven er naar om de tijd tussen aanmelding en intake zo kort mogelijk te houden, zeker bij gezinnen met thuiswonende kinderen. (zie 5.4).

Bij crisissituaties onderneemt de budgetconsulent direct actie. Indien nodig wordt de klant doorverwezen naar andere professionals, waaronder de GKB

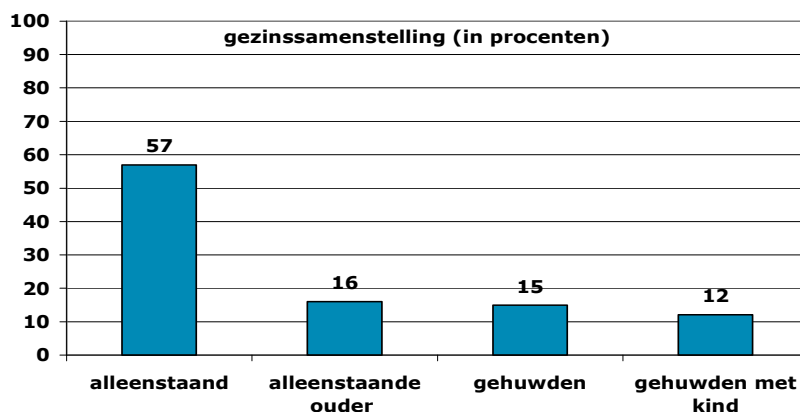
Er is sprake van een crisissituatie indien er een datum bekend is waarop een woning ontruimd wordt of van afsluiting van water, gas of elektra, danwel opzegging of ontbinding van de zorgverzekering. In crisissituaties heeft men bij de GKB binnen drie werkdagen een intakegesprek.

Iedereen die door de budgetconsulent doorverwezen wordt naar de GKB, heeft binnen vier weken na aanmelding een gesprek bij de GKB. Een goede overdracht moet voorkomen dat klanten twee keer hetzelfde verhaal moeten vertellen. Hierover zullen goede

samenwerkingsafspraken worden gemaakt met de GKB en eventuele andere uitvoeringsinstanties.

5.4 Aandacht voor gezinnen met kinderen

Met de invoering van de Wgs, hebben gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor het opstellen van een plan waarin aandacht besteed wordt aan de situatie van gezinnen met kinderen. De gevolgen van problematische schulden zijn immers extra schrijnend als er kinderen in het spel zijn. Alleenstaande ouders en gezinnen met thuiswonende kinderen krijgen binnen twee weken een intakegesprek bij de budgetconsulent.

Figuur 1 Gezinssamenstelling Midden-Drenthe – jaarverslag GKB 2010 voor Gemeente Midden-Drenthe

Uit het jaarverslag 2010¹¹ blijkt dat in Midden-Drenthe in ruim een kwart van het aantal huishoudens dat een beroep doet op de GKB, sprake is van kinderen. In 16% is er sprake van een alleenstaande ouder en in 12% van een gezin met kinderen.

Wij geven tevens invulling aan de wettelijke opdracht om aan te geven hoe de schuldhulpverlening aan gezinnen met minderjarige kinderen er uit moet zien, door in ons contract met de GKB op te nemen dat aan alleenstaande ouders en gezinnen met minderjarige kinderen, prioriteit moet worden gegeven. De gemiddelde wachttijd voor huishoudens met kinderen stellen we op twee weken.

5.5 Basisbankrekening

Zoals gezegd is het wetsartikel over de basisbankrekening op dit moment nog niet in werking getreden. We wachten de ontwikkelingen hierover af. In algemene zin kan worden gesteld dat het kunnen beschikken over een rekening waarop geen roodstand mogelijk is, ook in onze ogen een belangrijke voorwaarde is voor een stabiele financiële situatie.

¹¹ Recentere informatie is er niet, omdat de GKB deze gegevens sinds 2011 niet meer verstrekt per opdrachtnemer.

Hoofdstuk 6 Financiering van materiële schuldhulpverlening

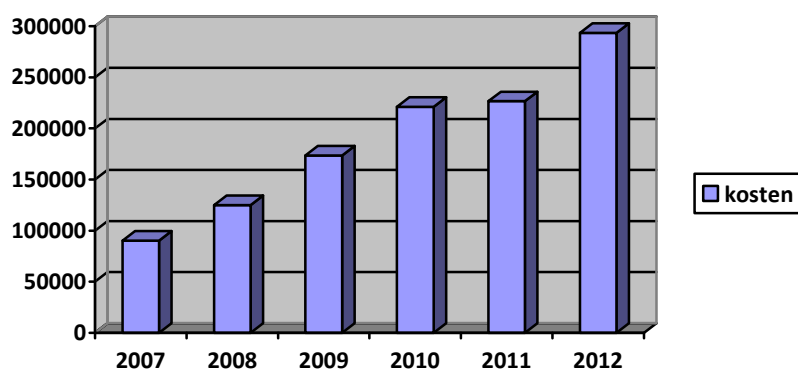
In dit hoofdstuk worden de kosten en de financiering van materiële schuldhulpverlening in beeld gebracht.

6.1 Kosten van materiële schuldhulpverlening

De kosten van materiële schuldhulpverlening bij de GKB zijn de afgelopen jaren sterk toegenomen. In 2007 hebben wij € 90.270,25 betaald aan de GKB voor de diensten op het gebied van materiële schuldhulpverlening. In 2012 is dat bedrag toegenomen tot € 293.425,-.

Kosten schuld hulp	2007	2008	2009	2010	2011	2012
€	90.270,25	125.078,05	173.447,69	221.213,58	226.704,83	293.424,71

Tabel 1 Kosten materiële schuldhulpverlening bij de GKB

Grafiek 1 Kosten schuldhulpverlening in euro's

De belangrijkste reden voor de kostenstijging is de open eind financiering in relatie tot de sterk gestegen toeloop naar de schuldhulpverlening in de afgelopen jaren. Er is sprake van een brede toegankelijkheid: iedereen met problematische schulden kan een beroep doen op schuldhulpverlening bij de GKB. Om te voorkomen dat in enig jaar klanten moeten worden afgewezen omdat het plafond van het budget voor schuldhulp is bereikt, is gekozen voor een open eind regeling.

Uit grafiek 1 blijkt dat de kosten voor de komende jaren voorspelbaar sterk zullen toenemen als we niet ingrijpen. Wij zijn van mening dat de kosten beter beheersbaar zullen zijn als gekozen wordt voor de inzet van een budgetconsulent in dienst van de gemeente, die de integrale intake zelf uitvoert en die per persoon kijkt wat de meest lichte, doch adequate vorm van ondersteuning is die voor die persoon op dat moment nodig is.

Indien deze consulent niet alleen een rol speelt bij de doorverwijzing naar de GKB en andere hulpverleners, maar ook zelf helpt om bijvoorbeeld doorbetalingen op het inkomen te regelen, kan dit een besparing opleveren op het totale benodigde budget voor materiële schuldhulpverlening. Idealiter verdient de budgetconsulent zichzelf terug.

6.2 Kosten van het in eigen beheer uitvoeren van integrale intakes

De kosten van een budgetconsulent worden geraamd op € 63.000,- op jaarbasis voor een fulltime fte, inclusief werkgeverskosten. Voorgesteld wordt om in eerste instantie een fulltime fte aan te stellen voor een periode van steeds een jaar en jaarlijks te evalueren of deze werkwijze de toegevoegde waarde heeft die we ervan verwachten. Na een drietal jaren kan dan een definitieve balans opgemaakt worden.

Naar verwachting kan in ons zaakstelsel Mozard door de eigen medewerkers een zaaktype worden aangemaakt waardoor de gegevens uit de integrale intake, rapportages en memo's vastgelegd kunnen worden. Ook is het mogelijk om vanuit het zaakstelsel beschikkingen aan de klant te versturen waarin staat of de klant wel of geen recht heeft op een schuldhulpverlening of budgetbeheer. Bijkomend voordeel is dat een eventuele bezwaar- en beroepsprocedure dan ook binnen Mozard vastgelegd kan worden. Er worden dan ook geen kosten geraamd voor de aanschaf van een registratiesysteem voor de budgetconsulent.

6.3 Financiering van materiële schuldhulpverlening

Sinds 2012 ontvangen gemeenten geen rijksbijdrage meer voor de kosten van schuldhulpverlening. Dit betekent dat de kosten van schuldhulpverlening volledig voor rekening komen van het gemeentebudget. In voorafgaande jaren is de toeloop naar schuldhulp sterk toegenomen waardoor de kosten voor schuldhulp explosief stegen. Dankzij de extra middelen die wij tot en met 2011 van het rijk ontvingen, was dit op te vangen.

Voor 2012 moest binnen de gemeentebegroting extra geld gevonden worden. Bij de voorjaarsnota 2012 is structureel ruim € 100.000,- toegevoegd aan het beschikbare budget voor schuldhulpverlening. Het totale structurele budget zit daarmee op € 233.000,-.

Bij de najaarsnota 2012 is nog een incidenteel bedrag van € 67.000,- toegevoegd, op grond van de toen meest recente prognose van de GKB, dat de totale kosten voor 2012 begroot werden op € 300.000,-. De werkelijke kosten bedroegen in 2012 € 293.424,71. Voor 2013 betekent dit een geschat tekort van circa € 60.500,- op de begroting.

In de komende jaren verwachten wij structureel te kunnen bezuinigen op de kosten van materiële schuldhulpverlening door o.a. het terugbrengen van de duur van budgetbeheer, het beperken van de doelgroep die recht heeft op gratis budgetbeheer en door een betere selectie aan de poort door een aan te stellen budgetconsulent, waardoor alleen die mensen terecht komen bij de GKB die geacht worden een driejarig schuldaflossingstraject te kunnen volhouden.

Wij verwachten dat we in januari 2014 daadwerkelijk kunnen starten met een budgetconsulent. Het eerste jaar zal een aanloopjaar zijn, waarin vermoedelijk een deel van het inderdieneffect zichtbaar gaat worden. We verwachten dat aan het eind van het tweede jaar een besparing op de totale kosten van schuldhulpverlening gerealiseerd kan worden. In onderstaande paragraaf wordt dat nader uitgewerkt.

6.4 Mogelijke besparingen op grond van de voorgestelde beleidswijzigingen

a. Terugdringen van het aantal klanten in budgetbeheer

Een afname van het aantal klanten van budgetbeheer kan worden gerealiseerd door:

- De inspanningen van een budgetconsulent om ervoor te zorgen dat mensen met schulden de vaste lasten via de uitkering of het loon laten doorbetalen.
- Een verplichte toestemming van de budgetconsulent om in aanmerking te komen voor budgetbeheer.
- een beperking in de duur van budgetbeheer tot maximaal 36 maanden (nu is dat ongelimiteerd).
- een beperking van de doelgroep door mensen met een inkomen boven de 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm of teveel vermogen zelf hun budgetbeheer te laten betalen.
- een beperking van de doelgroep doordat de gemeente stopt met de financiering van budgetbeheer als mensen uit de schulden zijn of als ze door eigen toedoen uit een schuldhulptraject gezet worden.

In 2012 werd er voor 238 klanten budgetbeheer betaald. Gesteld dat bovengenoemde maatregelen in de komende twee jaar leiden tot 30% minder klanten in budgetbeheer, dan is hiermee een besparing gemoeid van circa € 45.000,-. ($71 \times € 632,03$).

b. Minder intakes bij de GKB

Volgens onderzoekers behoort slechts 30 tot 40% van het huidige aantal mensen dat een intake voor schuldhulpverlening achter de rug heeft, tot de groep mensen die regelbaar zijn en regelbare schulden hebben. Voor hen is een schuldregeling het meest kansrijk. De budgetconsulent verwijst alleen door naar de GKB voor een schuldregeling als iemand regelbare schulden heeft en in staat wordt geacht een aflossingstraject van drie jaar te kunnen volhouden. In andere gevallen wordt bijvoorbeeld eerst doorverwezen naar verslavingszorg, maatschappelijk werk enz. Deze voorselectie impliceert dat er minder mensen direct doorverwezen worden naar de GKB en dat er dus minder intakes bij de GKB plaatsvinden.

In 2012 werden er 149 intakes bij de GKB gefinancierd. Zou dit aantal intakes bij de GKB door de inspanningen van een budgetconsulent na twee jaar met 25% verminderd zijn, dan levert dat een besparing op van 37 intakes. Eind 2015 levert dat naar verwachting een besparing op van € 10.000,-

c. Minder schuldregelingen bij de GKB

In 2012 waren er 122 gefactureerde schuldregelingen. Zou het aantal schuldregelingen door een lagere toeloop naar de GKB na 2 jaar met 20% verminderen ten opzichte van 2012, dan levert dat een besparing op van 24 schuldregelingen. Voor 2015 levert dat naar verwachting een besparing op van € 20.000,-

Resumerend bedragen de te verwachten besparingen eind 2014:

Minder klanten naar de GKB¹²: € 20.000,-

¹² Dit is een raming van minder intakes, schuldregelingen en budgetbeheer bij de GKB en geen extra kosten meer voor beschermingsbewind voor nieuwe beschermingsbewindklanten bij de GKB bovenop de maximale door de rechter opgelegde tarieven.

Eind 2015 verwachten wij de volgende besparingen te realiseren:

Minder klanten in budgetbeheer:	€ 45.000,-
Minder intakes:	€ 10.000,-
Minder schuldregelingen:	€ 20.000,- +
Totale besparingen:	€ 75.000,-

Bij ongewijzigd beleid ontwikkelen de kosten zich als volgt:

Begroting kosten schuldhulp	2013	2014	2015
Kosten GKB	€ 300.000	€ 400.000	€ 400.000

Tabel 2 Ontwikkeling kosten schuldhulp bij ongewijzigd beleid

Bij gewijzigd beleid ontwikkelen de kosten zich als volgt:

Begroting kosten schuldhulp	2013	2014	2015
Kosten GKB	€ 300.000	€ 280.000	€ 225.000
Budgetconsulent		€ 63.000	€ 63.000
Totaal	€ 300.000	€ 343.000	€ 288.000

Tabel 3 Ontwikkeling kosten schuldhulp bij gewijzigd beleid

Bij beide opties is wel een drietal opmerkingen op zijn plaats:

1. Bovenstaande prognose houdt rekening met de tariefstijging van de GKB voor 2014 en niet voor de jaren na 2014.
2. Bovenstaande prognose houdt geen rekening met een extra toename van het beroep op schuldhulp of meer specifiek op beschermingsbewind.
3. In de optiek van de GKB zullen de kosten niet met 25% stijgen omdat men ervanuit gaat dat door de gedifferentieerde insteek er minder mensen in de hogere tarieven zullen vallen.

6.5 Begroting 2013

Op de begroting staat structureel een bedrag van € 233.000,- voor schuldhulp. De totale kosten voor materiële schuldhulpverlening bedroegen in 2012 € 293.424,71. Bij gelijkblijvende aantallen afgenomen diensten bij de GKB, bedraagt het tekort op de huidige begroting circa € 60.500,-. Bij de najaarsnota zal over de dan bekende prognose van de kosten gerapporteerd worden.

Op grond van de septembercirculaire 2013 wordt voor dit jaar voor onze gemeente een rijksbijdrage ad. € 20.863 verwacht als tegemoetkoming in de kosten van schuldhulpverlening en armoedebeleid. Voorgesteld wordt dit bedrag te oormerken voor dit doel.

6.6 Begroting 2014 en verder

Wij verwachten dat we na een opstartperiode van circa een half jaar de eerste tastbare resultaten van het werk van de budgetconsulent zullen gaan boeken. Dat kan zichtbaar worden in het feit dat bijvoorbeeld niet alle klanten na de integrale intake doorverwezen worden naar de GKB, of omdat het aantal mensen dat in budgetbeheer bij de GKB komt, daalt. Wij zullen bij de voor- en najaarsnota's rapporteren of het verwachte inderdieneffect

van de budgetconsulent zich manifesteert en leidt tot aanpassingen van het voor schuldhulpverlening benodigde budget.

Na drie jaar zal geëvalueerd worden of de inzet van de budgetconsulent aan de verwachtingen voldoet en of die inspanningen tevens leiden tot een besparing van de kosten op het totale budget voor schuldhulpverlening. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie, zal bekeken worden of er structurele middelen gevraagd worden voor de inzet van een budgetconsulent na 2016.

6.7 Conclusie

Indien ingestemd wordt met de voorstellen in deze nota, dan zullen de totale kosten voor schuldhulpverlening bij de GKB naar verwachting niet of minder snel stijgen dan het geval is als er geen maatregelen getroffen worden.

We zien echter twee zorgelijke ontwikkelingen: als beschermingsbewind middels een wetwijziging toegankelijk wordt voor iedereen met problematische schulden of verkwistend gedrag, dan kan een hausse aan nieuwe bewindvoeringen verwacht worden. De gemeente zal dan de beurs moeten trekken.

Een tweede ontwikkeling is dat er als gevolg van de aanhoudende crisis een groeiend beroep wordt gedaan op schuldhulpverlening. Omdat de gemeente deze kosten voor haar rekening moet nemen, zal in de begroting rekening gehouden moeten worden met een stijging van de kosten voor schuldhulpverlening als gevolg van de te verwachten toebop.

Het in dienst nemen van een budgetconsulent is op dit moment niet alleen een goede keuze vanuit het oogpunt van laagdrempelige dienstverlening aan mensen met schulden, maar ook om vinger aan de pols te houden wat de ontwikkelingen en de kosten betreft. Door zelf klantprofielen in beeld te brengen, kan beter gestuurd worden op het voorlichten van bepaalde doelgroepen of het inzetten van gerichte preventieactiviteiten. Als mensen hierdoor sneller in beeld komen als de schulden nog niet erg hoog zijn, is de kans op een succesvolle schuldregeling groter.

Vooralsnog wordt voorgesteld om op de geijkte momenten (bij de voor- en najaarsnota) te bezien of het budget voor schuldhulpverlening naar boven bijgesteld dient te worden of dat het budget op de begroting volstaat.

Bijlage 1: Besluiten op basis van de in de nota gedane beleidsvoorstellen

Nieuw beleid: we maken een aparte pagina op de gemeentelijke website speciaal gericht op mensen met financiële problemen en/of schulden. Op deze pagina wordt informatie verstrekt over hoe mensen zelf hun schulden kunnen oplossen of waar ze terecht kunnen voor inkomensreparatie, het leren budgetteren of schuldhulpverlening. Er komen links naar de websites van het Nibud, de GKB, VluchtelingenWerk, Humanitas en andere instanties die van belang zijn.

Nieuw beleid: we voorkomen dat mensen tussen wal en schip raken door het maken van schriftelijke afspraken met de GKB over doorverwijzing van klanten die afgewezen worden voor schuldhulpverlening of die tijdens de rit uitvallen - naar het maatschappelijk werk, de verslavingszorg of een andere instantie die op dat moment iets voor die klant zou kunnen betekenen.

Nieuw beleid: we gaan zelf de uitvoering van de integrale intakes doen.

Nieuw beleid: We verplichten de klanten om mee te werken aan een inkomenscheck als voorwaarde voor het recht op schuldhulpverlening of budgetbeheer.

Nieuw beleid: we maken structurele subsidieafspraken met Humanitas over de inzet van de Thuisadministratie. Financiering kan hiervoor worden gevonden binnen het voor armoedebeleid beschikbare budget.

Nieuw beleid: we zetten meer in op zelfhulp en hulp door vrijwilligers aan mensen met betalingsachterstanden, in de hoop dat problematische schulden kunnen worden voorkomen.

Dit doen we door een pakket aan maatregelen op het gebied van voorlichting en een lichte vorm van begeleiding:

- * een op te zetten pagina op de gemeentelijke website, gericht op het zelf regelen van betalingsachterstanden en het voorkomen van problematische schulden.
- * het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal in samenwerking met de GKB, Humanitas, Noordermaat, woningcorporaties en Sedna.
- * het stimuleren van deelname aan budgetteringscursussen.
- * het organiseren van budgetadviesgesprekken door de budgetconsulent.

Nieuw beleid: wij mandateren het college om nadere beleidsregels te ontwikkelen met betrekking tot de toegang tot schuldhulpverlening, de beëindigingsgronden, weigeringsgronden, de voorwaarden voor budgetbeheer enz.

Nieuw beleid: samen met de GKB ontwikkelen we een informatiemap voor klanten die zich aanmelden voor schuldhulpverlening. In die map komt in ieder geval in duidelijke bewoordingen informatie over de voorwaarden voor het recht op schuldhulpverlening en de rechten en de plichten die een klant van de GKB heeft. Ook wordt aangegeven dat schuldhulpverlening geweigerd of beëindigd kan worden onder vermelding van de gronden waarop dat kan gebeuren. Daarnaast bevat de map informatie over de trajecten die de GKB de inwoners van Midden-Drenthe aanbiedt.

Nieuw beleid: we vragen de GKB budgetbeheer als volgt uit te voeren: huishoudgeld wordt beschouwd als een vaste last en er vindt overleg plaats met de klant over extra rekeningen die niet uit het beschikbare budget kunnen worden voldaan, met als doel de klant inzicht te geven in het bedrag dat er feitelijk overblijft voor extra's, nadat rekening is gehouden met alle vaste lasten (inclusief huishoudgeld).

Nieuw beleid: De toets of budgetbeheer noodzakelijk is, verloopt voortaan via onze eigen budgetconsulent. Alleen met schriftelijke toestemming van de budgetconsulent kan budgetbeheer door de gemeente worden gefinancierd.

Nieuw beleid: Budgetbeheer duurt maximaal drie jaar.

Nieuw beleid: we beperken de doelgroep die recht heeft op gratis budgetbeheer tot de huishoudens met een inkomen tot 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm. Huishoudens met een vermogen boven de van toepassing zijnde vermogensgrenzen uit de bijstandswetgeving, hebben geen recht op door de gemeente gefinancierd budgetbeheer.

Nieuw beleid: Budgetbeheer op kosten van de gemeente eindigt als de schulden zijn afgelost of als een schuldenaar door eigen toedoen het schuldhulptraject voortijdig stopt of als de GKB de dienstverlening beëindigt op grond van een van de beëindigingredenen die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst en/of beleidsregels.

Nieuw beleid ten aanzien van budgetbeheer: we nemen in het contract met de GKB het volgende op:

- * Budgetbeheer wordt alleen door de gemeente gefinancierd voor degenen die met schriftelijke toestemming van de budgetconsulent zijn aangemeld.
- * Indien er sprake is van budgetbeheer, worden alle inkomensbestanddelen overgemaakt naar de GKB.
- * Na 11 maanden overlegt de budgetconsulent met de klant of het budgetbeheer na afloop van het eerste jaar gestopt kan worden, omdat de klant in staat is om op eigen kracht de financiën te beheren.
- * Budgetbeheer op kosten van de gemeente, duurt maximaal 36 maanden of eindigt binnen die termijn, als de schulden volledig zijn afgelost.
- * Bij uitzondering kan budgetbeheer langer duren dan de hier genoemde termijnen. Afhankelijk van de situatie van de klant, maakt de gemeente deze beoordeling.
- * Budgetbeheer op kosten van de gemeente eindigt als een schuldenaar door eigen toedoen het schuldhulptraject voortijdig stopt of als de GKB de dienstverlening beëindigt op

grond van een van de beëindigingsredenen die zijn opgenomen in de uitvoeringsovereenkomst en/of beleidsregels.

- * Huishoudens met een inkomen boven de 120% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm of een vermogen boven de vermogensgrenzen in de bijstandswetgeving, dienen budgetbeheer zelf te financieren.
- * Indien men geen recht (meer) heeft op budgetbeheer op kosten van de gemeente, kan men budgetbeheer op eigen verzoek en voor eigen rekening voortzetten.
- * Indien er sprake is van beschermingsbewind, dan is inzet van budgetbeheer voor hetzelfde huishouden niet mogelijk omdat de kosten van budgetbeheer begrepen zijn in de door de rechter vastgestelde maximale tarieven voor beschermingsbewind.

Nieuw beleid: alle klanten die onder beschermingsbewind komen te staan, moeten om voor een vergoeding van deze kosten in aanmerking te komen, een aanvraag voor bijzondere bijstand indienen. De gemeente vergoedt per klant niet meer dan de maximale tarieven die de kantonrechter jaarlijks voor beschermingsbewind vaststelt. Eventuele meerkosten bij bewindvoerders die niet zijn opgelegd door de kantonrechter, zijn voor rekening van de klant zelf omdat deze extra kosten zijn toe te rekenen aan het gedrag van de klant zelf.

Nieuw beleid: als er bij mensen met een bijstandsuitkering sprake is van financiële problematiek, dan kunnen zij direct na de intake of in het kader van een reïntegratietraject ook worden doorverwezen naar de eigen budgetconsulent. Deze kan hen wijzen op de mogelijkheid om deel te nemen aan een budgetteringscursus, schuldhulpverlening of hulp van de sociaal raadvrouw, maatschappelijk werk of bijv. de Thuisadministratie.

Nieuw beleid: we nemen in ons contract de verplichting op dat de GKB jaarlijks rapporteert over de feitelijke resultaten van de schuldhulpverlening (schuldenvrij na 3 jaar).

Bijlage 2: Advies van de Adviesraad Minimabeleid

Adviesraad Minimabeleid
Midden-Drenthe
Correspondentieadres
Nassaukade 4
9411KG Beilen

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Midden-Drenthe
T.a.v. wethouder H.A.M. van Hooft
Postbus 24
9410 AA Beilen

Datum : 19 augustus 2013.
Onderwerp : Advies beleidsnota schuldhulpverlening 2013-2017.
Uw kenmerk : 133551.

Geacht college,

Op 11 juli 2013 heeft u ons schriftelijk gevraagd om een advies uit te brengen over het conceptbeleidsvoorstel “Krap bij kas” nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017.

Aan dit verzoek voldoen wij graag.

Het advies van de Adviesraad wordt bij het betreffende onderwerp benoemd.

Ons rapport is als volgt opgesteld:

1. Inleiding.
2. Verplichte punten in het beleidsplan.
3. Te behalen resultaten.
4. Kwaliteit en de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd.
5. Wacht- en doorlooptijd.
6. Gezinnen met inwonende minderjarige kinderen.
7. Kwaliteit en de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd.
8. Beleidsnota.

1. Inleiding.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is van kracht sinds 1 juli 2012. Deze wet heeft voor gemeenten een aantal consequenties. De wet schrijft voor dat gemeenten in een beleidsplan onder meer vastleggen hoe zij de kwaliteit van de uitvoering borgen, wat de doorlooptijden zijn, hoe schuldverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen worden vormgegeven en wat de resultaten zijn die de gemeenten willen behalen.

De wet valt onder de werking van de Algemene wet bestuursrecht en een beschikking in het kader van schuldhulpverlening zal dus vatbaar zijn voor bezwaar en beroep.

2. Verplichte punten in het beleidsplan.

Artikel 2 lid 4 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening schrijft voor dat in ieder geval de volgende punten moeten worden opgenomen:

- a. welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen
- b. welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd.
- c. het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft met betrekking tot artikel 4. Wacht- en doorlooptijd.
- d. hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen worden vormgegeven.

Bovengenoemde punten worden als volgt toegelicht:

3. Ad 2a Te behalen resultaten.

In de beleidsnota heeft de gemeente de doelstellingen geformuleerd die ze tijdens de duur van het beleidsplan van vier jaar wil behalen.

4. Ad 2b Kwaliteit en de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd

Wij verwijzen u naar punt 7 van deze brief.

5. Ad 2c Wacht- en doorlooptijd.

In artikel 4 van de Wet gemeenschappelijke schuldhulpverlening is opgenomen dat indien een persoon zich tot de gemeente wendt voor schuldhulpverlening er binnen vier weken het eerste gesprek dient plaats te vinden, waarin de hulpvraag wordt vastgesteld.

De gemeente heeft onder punt 5.3 van de nota opgenomen dat iedereen die zich bij de gemeente meldt voor een intakegesprek met de budgetconsulent, krijgt zo mogelijk binnen twee weken, doch uiterlijk binnen vier weken (is wettelijk maximum) een gesprek.

Advies Adviesraad:

We adviseren om in de beleidsnota op te nemen dat de gemeente/GKB de aanvrager informeert over de verwachte doorlooptijd, met een maximum van vier weken. De twee weken zijn te vrijblijvend om te benoemen en kan voor verwarring zorgen bij de aanvrager.

Onder een bedreigende situatie (crisissituatie) zoals bedoeld in artikel 4 van de wet schuldhulpverlening wordt verstaan gedwongen woningontuiming, beëindiging van levering van gas, elektriciteit, of water of opzegging dan wel ontbinding van de zorgverzekering.

Advies Adviesraad:

Bij een crisissituatie schrijft de wet schuldhulpverlening maximaal drie dagen voor. Duidelijk moet in de beleidsnota worden opgenomen dat deze termijn ook geldt met tussenkomst van de budgetconsulent.

6. Ad 2d Gezinnen met inwonende minderjarige kinderen.

In het plan moet de gemeente beschrijven hoe zij schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende kinderen vorm geeft. In het beleidsplan onder punt 5.4 is opgenomen een

gemiddelde wachttijd voor huishoudens met kinderen van twee weken.

Advies Adviesraad:

Gezinnen met inwonende minderjarige kinderen is een kwetsbare doelgroep. Wij vinden dat het eerste gesprek voor gezinnen met inwonende minderjarige kinderen binnen drie werkdagen dient plaats te vinden na aanmelding bij de gemeente.

7. Kwaliteit en de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd.

In hoofdstuk 4 van de beleidsnotitie is opgenomen hoe de integrale schuldhulpverlening volgens de gemeente Midden-Drenthe er in de praktijk moet gaan uitzien.

Wij merken het volgende op:

Schuldhulpverlening verandert. Uit de gepresenteerde cijfers in de beleidsnota blijkt dat meer huishoudens zich afgelopen jaar hebben gemeld bij de schuldhulpverlening. Wij begrijpen dat door bezuinigen van de rijksoverheid tegelijkertijd de gemeenten en uitvoeringsorganisaties hun budgetten moeten korten en de inzet van personeel overwegen. Het is daarom onvermijdelijk dat de gemeente Midden-Drenthe kritisch kijkt naar hun schuldhulpverlening met als doel de dienstverlening efficiënter en effectiever in te richten. Het antwoord op de vraag of de schuldhulpverlening uit moet worden besteed of zelfstandig moet worden uitgevoerd is niet eenvoudig te beantwoorden.

In de beleidnotie komt naar voren dat de gemeente Midden-Drenthe het anders wil gaan regelen.

Onder 4.1 van het beleidsplan is een voorstel nieuw beleid dat de gemeente Midden-Drenthe zelf de integrale intakes gaan doen. Gemeente wil daarvoor gedurende de looptijd van de beleidsnotitie een budgetconsulent in dienst nemen.

Advies Adviesraad

Om onderbouwd met een advies te komen hebben we o.a. onderzocht hoe andere gemeenten in Drenthe inspelen op dit vraagstuk. Daarnaast hebben we gekeken wat passend is voor Midden-Drenthe en komen tot het volgende advies: We adviseren het aanstellen van een budgetconsulent.

Naar onze mening zijn belangrijke redenen om de schuldhulpverlening zelfstandig uit te voeren; het houden van regie, het bieden van kleinschalige en klantgerichte dienstverlening en het aanbrengen van de samenhang tussen beleid en uitvoering op het gebied van schuldhulpverlening en aangrenzende beleidsterreinen. Daarnaast is het voor de gemeente eenvoudiger om gebruik te maken van de dienstverlening van lokale partners. Zo hebben organisaties voor maatschappelijke dienstverlening, huisartsen, woningbouwstichtingen een belangrijke signaalfunctie. Daarnaast kunnen organisaties voor maatschappelijke dienstverlening een belangrijk deel van de budgetbegeleiding verzorgen.

Met het instellen van een budgetconsulent moet wel rekening worden gehouden met de volgende punten:

- van belang is dat de intake met de aanvrager binnen de wettelijke termijn moet worden geholpen door zowel budgetconsulent als door de GKB.
- voor de aanvrager is het niet wenselijk om twee keer zijn verhaal te doen, het vraagt om nauwe afstemming tussen budgetconsulent en GKB medewerker

- een enkele medewerker is kwetsbaar bij langdurige ziekte, verlof etc. , de taken zouden over 2 medewerkers verdeeld kunnen worden die elkaar kunnen vervangen.
- het zou wenselijk zijn als de budgetconsulent deel uit gaat maken van de Regiegroep Armoedebeloid
- in de notitie is niet duidelijk aangegeven hoe de budgetconsulent zijn taak moet uitvoeren (werkwijze, procedures etc.)

De budgetconsulent zal nauw samenwerken met de Thuisadministratie dat door vrijwilligers van Humanitas wordt verricht. Ze zijn een onmisbare partner in de keten van de schuldhulpverlening. We zijn van mening dat de gemeente voor dit belangrijke vrijwilligerswerk een passende financiering beschikbaar zou moeten stellen.

Resumerend en de sleutel tot succes:

- In Midden-Drenthe wil men meer zicht hebben op de schuldhulpverlening . Een budgetconsulent kan in het voortraject een belangrijke bijdrage in leveren zodat de toeleiding naar de GKB efficiënt is.
- Er bestaat al een keten van intensieve samenwerking met externe partners zoals organisaties voor maatschappelijke dienstverlening , huisartsen, woningbouwstichtingen en de Thuisadministratie van Humanitas en andere vrijwilligersorganisaties. Hier zou de budgetconsulent intensief mee moeten samenwerken
- De Thuisadministratie van Humanitas zou meer financiële ondersteuning kunnen gebruiken zodat ze ook in de toekomst de Thuisadministratie naar behoren kan blijven doen.

8. Beleidsnota.

De titel van het beleidsvoorstel luidt Krap bij Kas Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017.

Dat de gemeente het woord “Krap bij kas” aan de Beleidsnota toevoegt begrijpen wij niet helemaal. Krap bij kas heeft volgens ons een betekenis van weinig geld hebben.

Het gaat bij de Nota Integrale Schuldhulpverlening over de schuldhulpverlening aan inwoners van de gemeente Midden-Drenthe en dat moet voor iedereen duidelijk zijn.

In algemene zin kunnen we ons vinden in de nota, en rekening houdend met onze adviezen kunnen we er goed mee uit de voeten.

Wij vertrouwen erop door middel van deze brief u voldoende te hebben geïnformeerd.

Bestuur Adviesraad Minimabeleid Midden-Drenthe

H. Koobs
Voorzitter